

KESKI-SUOMEN
TULEVAISUUS
KATSAUS
1|2016

KUVAT JA GRAAFINEN SUUNNITTELU **JAN LUSTIG**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

TULEVAISUUSKUVAT	4
MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT	12
JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA.....	19
JÄMSÄN SEUTUKUNTA.....	23
KEURUUN SEUTUKUNTA	27
JOUTSAN SEUTUKUNTA.....	31
SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA	35
ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA.....	39

SYÖMMEKÖ TULEVAISUUDESSA SUOMALAISTA RUOKAA?

Maatilojen huonosta taloustilanteesta on viime aikoina kerrottu näkyvästi. Onko meidän jo syytä huolestua suomalaisen ruuan loppumisesta? Tilamme kiinnostavat globaalisti ja niiden ajautumisesta ulkomaiseen omistukseen on uutisoitu. Kiinassa ruuan kasvava kysyntä on johtanut mittaviin valtion maanhankintainvestointeihin Afrikassa, Etelä-Amerikassa, jne. Isojen kansainvälisten toimijoiden armoilla ruuan laatu voi vaihdella, eikä ruuan turvallisuuskään ole aina taattu. Ruoka on lisäksi huoltovarmuuskysymys ja elintarvikeketjulla on myös merkittävä vaikutus työllisyyteen.

Siksi onkin löydettävä keinot, joilla terveelliset ja turvalliset kotimaiset raaka-aineet ja jalosteet saadaan entistä paremmin tarjolle kuluttajille, myös kansainvälisesti. Samalla on löydettävä myös keinot maatilojen kannattavuuden parantamiseen ja viljelyalan säilymiseen kansallisessa omistuksessa.

Tuottajan ja kuluttajan kohtaaminen

Verkkoympäristöissä toimivat Reko-ruokapiirit ovat nousseet suosioon tuottajan ja kuluttajan välisenä suorana myyntikanavana. Reko-mallissa tuottajat laittavat virtuaalisesti esille oman valikoimansa, joka voi olla sesonkien mukaan vaihtelevaa. Kuluttajat tilaavat tuotteensa verkon kautta ja noutavat ne sovitusta pisteestä. Erityisesti kaupunkilaiset

ovat innostuneet ruokapiirien toiminnasta. Ilmiössä nähdään vastuullisuuden ja uusyhteisöllisen kuluttamisen näkökulmia, yhä useammalle ruokapiiri on myös moraalinen kannanotto.

Millainen olisi ideaali tulevaisuuden ruuan jake-luketju? Helppo ostaa tai tilata, laaja valikoima, vaivaton toimitus? Liittykö se lähiruokaan? Onko suuntaus kohti entistä jalostetuimpia tuotteita? Hyödynnetäänkö digitalisaatiota?

Kuluttaja tuottajana

Kuluttajan kiinnostus ruokaan näkyy pienimuotoisen kotitarveviljelyn uudelleen tulemisena. Tuottajan (*producer*) ja kuluttajan (*consumer*) väliin on tullut prosumer, joka haluaa osallistua käyttämiensä elintarvikkeiden kasvattamiseen. Se voi olla hyvin pienimuotoista, mutta tekijälleen tärkeää, esimerkiksi kaupunkiviljelyä ja yrttien kasvattamista sisätiloissa.

Jos kuluttajien kiinnostusta mietitään laajemmalla mittakaavassa, olisiko kuluttaja mahdollista sitouttaa paremmin myös alkutuotantoon? Oman kotipiikan käytyä pieneksi, olisiko mahdollista päästä osalliseksi ammattimaisen maatilan tuotantoon? Voisiko kuluttajasta tulla yrityksen osakas? Toisiko ulkopuolinen näkemys uusista näkökulmia myös tuottamiseen ja jalostamiseen?

Ruuan arvo ostoslaskussa

Kotimaiseen tuotteeseen yhdistetään usein kal-leus – niin myös ruokaan. Tämä ilmiö on tuttu muissakin kehittyneissä maissa. Pelkkiä hintalap-puja vertaamalla ei kuitenkaan nähdä kokonai-suutta, vaan menot pitää suhteuttaa ostovoimaan ja kansalliseen tulotasoon. Ruuan osuus kulutta-jan menoista on meillä noin 12-13%, mikä vaikut-taa hyvin maltilliselta.

Toinen pohdittava asia hintakeskustelussa on ruoan kokonaishinnan muodostuminen ja kulut-tajahinnan jakautuminen eri tahoille. Kuluttaja haluaa rajattomat aukioloajat kauppoille, mutta tuleeko hän samalla miettineeksi, haluaako hän maksaa samalla x % euroja lisää ostoslaskuunsa. Miten vaihtoehtoiset jakeluketjut vaikuttavat tähän?

Istummeko aarteiden päällä, joiden arvoa emme ymmärrä?

Miellämmekö itse tuottamamme ruuan arvok-kaaksi myös kansainvälisillä markkinoilla?

Osaammeko hinnoitella, jalostaa ja tuotteistaa riittävästi, vai meneekö laatutuote bulkkina eteen-päin? Pahimmassa tapauksessa ostamme raa-ka-aineen takaisin kalliilla hinnalla tuotteena, joka

on jalostettu muualla? Rakennammeko itse omien tapojemme mukaisia raja-aitoja, emmekä näe viennin kaikkia mahdollisuuksia? Meiltä menee jo nyt maakunnasta laadukasta ja puhdasta vil-jaa ulkomaisiin jalostamoihin. Entäpä jos jalos-taisimme itse ja veisimme tuotteen markkinoille vasta sen jälkeen?

Toinen kaivamaton aarre ovat ns. villit raaka-ai-neet. Järvikalaa saadaan maakunnan järivistä run-saasti. Saatamme pitää osaa saaliista jopa ros-kana, mutta markkinoilla se on suurinta herkkua. Järkisärki on keskisuomalainen ruokatuoteinno-vaatio, joka on kovassa nosteessa ja vetää toivot-tavasti perässään myös uutta innostusta.

Kala on raaka-aineena hyvä esimerkki siitä, miten jalostusastetta täytyy nostaa ulkomaista vientiä varten. Järvikalamme ovat toisesta näkökulmasta katsottuna puhtaiden vesien villikalaja, jotka sopi-vat gourmet-pöytään. Miten teemme tästä kan-sainvälisesti tunnettua ja haluttua?

Startup-buumi on levinnyt ohjelmisto- ja teknolo-gia-aloilta elintarviketeollisuuteen. Alalle on synty-nyt muutamien viime vuosien aikana ruokaan liit-täviä kaupallisia innovaatioita, kuten nyhtökaura, härkäpapu tai mahla. Mutta myös lukuisia palvelu-yrityksiä on syntynyt.

KOHTI KESTÄVÄÄ LIIKENNETTÄ

Hyvä, mutta tehoton

Keski-Suomen kattava liikenneverkko tarjoaa puitteet nopeille, sujuville ja turvallisille yhteyksille kaukomaille, kaupunkeihin, kyliin, kotiin ja kesämökeille. Maakunnassa on hyvätasoinen lennokenntä, ratayhteydet pääilmansuuntiin, valtion maanteitä, kuntien katuja, yksityisteitä sekä katuvat väylät kävelylle ja pyöräilylle. Liikenneverkon laajentamisen ruuhkavuosikymmenet ovat ohi. Väylästä on pääosin kattava ja ylläpidon resursseihin nähden jopa liiankin laaja. Viime aikoina onkin siirrytty suunnittelemaan yhä enemmän liikenneverkolle kertyneen korjausvelan hallintaa.

Vaikka liikenteen fyysiset puitteet ovat kansainvälisestikin arvioituna varsin hyvät ja turvalliset, liikenteen taloudellisessa ja ympäristöllisessä kokonaistehokkuudessa on parantamisen varaa. Liikennevälineiden liikkuminen saastuttaa liikaa ja hyötykuorman, kuten matkustajien ja/tai tavarantoimittajien, suhteellinen osuus on liian vähäinen. Esimerkiksi yksin henkilöautolla tehtävät lyhyet työ- ja asiointimatkat ovat huomattavan epätaloudellisia ja aiheuttavat suuressa mittakaavassa vakavia ympäristövaikutuksia.

Vaivaan on vain hitaasti vaikuttavaa reseptilääkitystä. Tulevista haasteista suurin, kasvihuonekaasupäästöjen pysyvä vähentäminen, edellyttää lisää ratkaisuja, joilla osa liikkumisesta voidaan tehdä tarpeettomaksi. Yhtä tärkeää on edistää jo nyt vähäpäästöisiksi ja tehokkaiksi havaittujen liikkumistapojen käyttöä. Päästötalouden näkökulmasta tärkein tavoite on päästä eroon fossiilisista lähteistä peräisin olevasta liikenteen energiasta ja siirtyä uusiutuviin ja elinkaareltaan kestävästi tuotettuihin käyttövoimiin. Lisäksi liikenteen yleistä energiatehokkuutta tulee kehittää. Kaiken tausta-

talla tarvitaan asenteiden, arvojen ja toimintakulttuurin tasolla tapahtuva pohjavireen muutos. Muutosta ei helpota se, että ongelma on monitahoinen ja hyvä kehitys määritellään kustakin näkökulmasta eri tavalla. Esimerkiksi osa liikennepolitiikan tavoitteista ovat keskenään ristiriitaisia tai ainakin enemmän tai vähemmän muiden politiikkalohkojen vastaisia. Liikennesektorin on talouden alana suuri ja sen kehitykseen liittyy vahvoja intressejä. Nykyiset liikennemarkkinat ovat monille toimijoille tuottoisa bisnes, josta halutaan pitää nyky muodossaan kiinni viimeiseen saakka. Kestävään liikenteeseen tähtäävien uudistusten läpivienti vaatiiikin sanelupolitiikan sijaan ennen kaikkea taitoa osoittaa nykyiselle liikennealan liiketoiminnalle uutta suuntaa.

Apuja uudesta liikennepolitiikasta

EU:n komission liikenteen valkoisessa kirjassa (2011) linjatut kestävyys- ja kilpailukykytavoitteet ovat jalkautuneet eurooppalaiseen liikennepolitiikkaan. Tuoreen hallituksen linjaukset ovat rohkeita, uutta luovia ja tulevaisuuteen tähtääviä. Yksittäisten pienten muutosten sijaan pyritään viemään läpi toisiaan tukevia ja samaan suuntaan vaikuttavia suuria muutospaketteja. Digitaalisen kasvuympäristön luominen on yksi hallituksen kärkihankkeista, joka koskee yhteiskunnan monia osa-alueita. Sillä pyritään kuroma kiinni kilpailukykyyn takamatkaa ja kääntämään maan korkeatasoinen osaaminen valtioksi kotimaan sekä viennin markkinoilla. Hallituksen muut kärkihankkeet, kuten palvelujen digitalisointi, normien purkamisen ja kokeilut luovat niin ikään edellytyksiä sille, että Suomi ja suomalaiset yritykset voisivat olla muun muassa kestävien liikenne- ja viestintäteknologioiden ja -palveluiden edelläkävijöitä. Tällä hallituskaudella liikennesektorilla nähdäänkin

uudistuksia, jotka linjaavat liikkumista ja kuljettamista pitkälle tulevaisuuteen.

Paikasta riippumaton työnteko ja vaihtoehtoiset käyttövoimat

Suuri osa liikkumisen vaatimasta energiasta tuotetaan ilmastonmuutosta kiihdyttävillä fossiilisilla polttoaineilla. Siksi tulisi etsiä tapoja ja tekniikoita tehdä liikkumisesta tarpeetonta. Esimerkkejä mahdollisuuksista vähentää päivittäistä matkustustarvetta ovat etätö, sähköinen vuoro-vaikutus, verkkokauppa ja julkisten palveluiden sähköistäminen.

Liikkuminen, matkanteko, ympäristön kokeminen ja sosiaaliset kohtaamiset ovat ihmisen ja toimivan yhteiskunnan elinehto. Kaikkea liikkumista ei haluta kitkeä ja siksi fossiilisille käyttövoimille tulisi löytää pikaisesti korvaavia vaihtoehtoja. Vaihtoehtoisia polttoaineita, kuten sähköä-, maakaasua-, bensa-etanoli-seosta tai biokaasukäyttöisiä käytettäviä autoja on alle prosentti autokannasta, mutta määrä lisääntyy noin 40 % vuosittain. Lukumääräisesti vähäisten sähköautojen määrä kasvoi vuonna 2015 peräti 96 prosenttia. Se, kuinka pitkään vaihtoehtoiset käyttövoimat pysyvät marginaalissa, riippuu ensisijaisesti eri käyttövoimille kohdistettavien verojen suhteista. Myös ajoneuvojen ostohinnan kehitys, tekniset ominaisuudet, imagotekijät sekä polttoaineiden jakeluverkoston tiheys ja kattavuus säätelevät kuluttajien kiinnostusta tuotteisiin.

Ajoneuvojen digitalisaatio ja automaatio

Auto- ja ajoneuvoteollisuus on yksi kuluttajille näkyvimmistä digitalisaation pelikentistä. Digitalisaatio ja autojen automatisointi etenevät nopeasti mutta varmasti. Uusi auto on lähes ihminen.

Konenäkö, tutkat ja anturit aistivat ympäröivät mahdollisuudet ja rajoitteet. Keinoäly yhdistelee aistitietoa auton tietoisuuteen, eli verkon kautta välittyvään olosuhde- ja reittitietoon sekä liikenteen tilannekuvaan. Ajoa ja sen taloudellisuutta sekä liikenneturvallisuutta parantavat toiminnot ovat jo nyt kuluttajien saatavilla.

Julkisessa keskustelussa automaattiautojen kerrotaan "tulevan pian". Siitä, että elämme parhaillaan nopean automaatiokehityksen vaihetta, puhutaan harvemmin. Nykyisestä automaatiotasosta arvioidaan päästävän täysautomaatioon reilussa kymmenessä vuodessa. Huomattavaa on, että yksittäisten ajoneuvojen täysautomaatio on jo todellisuutta testiympäristöissä. Sen sijaan keski-suomalaiseen liikenneympäristöön ovelta-ovelle -täysautomaattiautot eivät ole tulossa lähivuosina. Liikennejärjestelmätasolla automaattiautojen yleistymiseen liittyy monia teknisiä haasteita ja avoimia kysymyksiä vastuusta, turvallisuudesta tai vaikkapa äkillisten häiriötilanteiden varalta ajoneuvoihin ohjelmoitavien valintojen eettisyydestä. Epäselvää on myös se, vastaako automaatio uuden liikennepolitiikan taustalla vaikuttavaan tavoitteeseen kasvihuonekaasujen vähentämisestä. Jos liikenteen automaation tarjoamat ratkaisut näyttäytyvät päästöjen vähentämisen kannalta tehottomaksi tai peräti päästöjä lisääväksi, kurssia on pakko tarkistaa.

Usein automaattiautoista puhuttaessa ajatellaan, että ajoneuvoliikenne automatisoituisi kokonaan. Voi kuitenkin olla, että ainakin osalla matkasta kuljettaja puuttuu ajotapahtumiin vielä pitkälle tulevaisuuteen. Tulevaisuutta tai vaikkapa vuoden 2040 uusimpia keksintöjä on mahdotonta ennustaa, tuntelematta edes lähitulevaisuuden

innovaatioita tai sitä millaisissa olosuhteissa niiden pitäisi nousta läpimurtaviksi teknologioiksi. Nyt uskomme, että mobiililaitteet ovat tulevaisuudessa nykyistäkin välttämättömpiä liikkumisen tai muun elämähallinnan välineitä. Yhtä todennäköisesti älypuhelin voi kuitenkin jäädä historiaan jo 2020 luvulla.

Uudet liikennepalvelut

Yksi henkilöliikenteen kuumimmista puheenaiheista on liikenne palveluna-konsepti (*MaaS, Mobility as a Service*), jolla tarkoitetaan matkapuhelinliittymien kaltaisia liikkumisoperaattorin myymiä kuukausittaisia palvelupaketteja. Kuluttaja voi ostaa parhaiten omia matkatarpeitaan vastaavan palvelukokonaisuuden, joka takaa sujuvat ovelta ovelle liikkumispalvelut hyödyntäen kaikkia liikennemuotoja ja vapaita liikenteen resursseja. Käynnissä olevan MaaS kehityksen arvioidaan etenevän nopeasti digitalisaatiokehityksen vanavedessä. Sen odotetaan taittavan autoistumiskehityksen sekä johtavan edelleen vähäisempään liikennesuoritteeseen ja parempaan liikenteen hyötysuhteeseen. MaaS -palveluilla voidaan turvata sujuvat arjen matkat, mikä voi osaltaan madaltaa kynnystä ainakin kakkosautosta luopumiseen. Ensimmäisiä palvelukokonaisuuksia markkinoidaan Suomessa jo nyt. Läpilyöntejä kotimaan ja viennin markkinoilla odotetaan lähivuosien aikana.

MaaS -konseptin lisäksi myös perinteisempiä liikennepalveluja kehitetään kiivaasti. Yksinkertaisimmillaan kyse on esimerkiksi avoimen digitaalisen joukkoliikenteen aikataulutiedon jalostamisesta nykyistä paremmin ja ymmärrettävämmiin kuluttajan käyttöön. Joukkoliikenteen ja perinteisen taksitoiminnan väliin lyövät kiilaa erilaiset

kyydinjakopalvelut. Niissä nähdään potentiaalia paikata maaseudun heikentyntä joukkoliikenteen palvelutasoa tai lisätä kestävästä liikkumisen mahdollisuuksia kaupunkiseuduilla. Kyydinjakopalvelujen kantava idea on autojen käyttö- ja täyttöastetta lisäämällä hyödyntää olemassa olevat liikenne-resurssit nykyistä paremmin. Tämä tarkoittaisi säästöä kotitalouksille ja julkiselle taloudelle. Myös ympäristö kiittäisi.

Käynnissä oleva liikenteen sääntelyn vähentäminen ja vapaan kilpailun esteiden poistaminen avaa liikennepalvelujen kehittämiseksi uusia ovia. Vielä jonkin aikaa voimakkaana jatkuva kaupunkistuminen, hyvä alue- ja yhdyskuntasuunnittelu ja tavoitteellinen liikennepolitiikka antavat hyvät edellytykset nykyistä kestävämmälle liikkumiselle. Toisaalta kaupunkimaisen elämäntapaan on todettu liittyvän maaseutuasumista korkeampi kulutusaste, mikä voi kompensoida liikennesektorin myönteisen päästökehityksen.

Yllätysten tulevaisuus

Ihminen on aina kehittänyt olemassa olevaa ja luonut uutta. Tulevaisuus ei tässä suhteessa poikkea historiasta. Teknologioiden kehitysvaiheet avaavat ovet seuraaviin ja joskus toisiaan täydentäviä innovaatioita tarjoavat mahdollisuuden odotettuaakin mullistavimpiin muutoksiin. Toisinaan käännteentekevät löydökset jäävät vähälle huomiolle jopa huonompien ratkaisujen saadessa suuremman hyväksynnän. Tällöin voimme hukata huomaamattamme suuria mahdollisuuksia. Tulevaisuudesta puhuttaessa täytyy muistaa myös jymy-yllätysten mahdollisuus. Monet toistaiseksi tieteen perustutkimuksen tasolla olevat asiat ja ilmiöt voivat yllättää meidät tulevina vuosikymmeninä monta kertaa. Mitäpä jos painovoima

pystyttäisiin kumoamaan nykyistä energiatehokkaammin? Tällöin vaikeasti liikennöitävien alueiden viimeisten mailien tavarantoimituksissa käytettäviä pienoishelikoptereita (*droonit*) tai muita lentäviä tekniikkoja voitaisiin käyttää henkilöliikenteessä.

Entäpä jos kaiken aineen lävitse kulkevat alkeishiukkaset, neutriinot voitaisiin valjastaa kuljettamaan tietoa? Tarjolla olisi rajaton tiedonsiirron kapasiteetti kaikkialla. Neutriinoteknologia tarjoaisi esimerkiksi liikenteen automaatiolle täydellistä toimintavarmuutta ja ulottuvuuksia, joista 5G-kehittäjät eivät ole vielä osanneet uneksiakaan.

Tulevaisuus on ennakoitua yllätyksellisempää ja mikään ei ole yhtä varmaa kuin se, että oletamme tulevaisuuden olevan jotain muuta kuin se tulee olemaan. Tulevaisuutta ei voida hallita, mutta sitä voidaan hieman ohjaila. Siksi tulevaisuuteen kannattaa tähyillä.

JUODAANKO KESKI-SUOMESSA PULLOVETTÄ VUONNA 2040?

Maailman vesivarat ovat vähäiset ja niukkenevat edelleen. Veden saaminen vaikuttaa talouteen, ympäristöön ja turvallisuuspolitiikkaan. Isot juomateollisuuden omistajat ovat ostaneet esimerkiksi Kanadassa territorion pohjavesialueita. Kaliforniassa pohjavesivarannot ovat laskeneet huolestuttavan alhaisiksi. Veden kulutusta säädelään ankarasti ja sääntöjen rikkomisesta seuraa 500 dollarin sakot. Puutarhaletkujen käyttö on kielletty, autojen pesua rajoitettu, terasseja ei saa pestä... Asukkaat ovat raivoissaan Nestlelle, joka pullottaa veden ja myy sen asukkaille takaisin: <http://www.mtv.fi/uutiset/ulkomaat/artikkeli/nestle-pullottaa-ja-myy-rutikuivan-kalifornia-pohjavesivarantoja-ihmiset-kaarmeissaan/5107240>

Ministeri Toivakka totesi pohjoismaisessa konferenssissa 22.6.2015, että Suomella ja Pohjoismailla on tekniikkaa, asiantuntemusta ja kokemusta vientituotteiksi. Onneksi Suomessa kukaan ei "omista" pohjavettä.

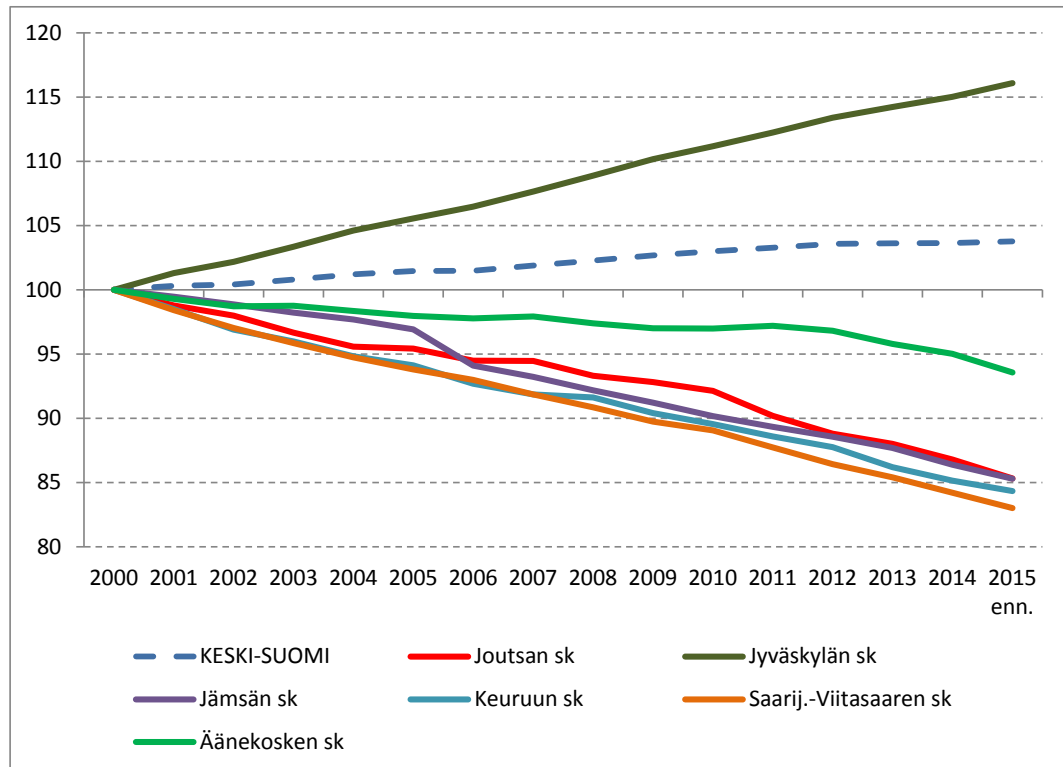
Väki on keskittynyt ja keskittyy tulevaisuu-

dessakin taajamiin. Näin myös vedenhankinta on painottunut taajamiin. Usein taajamista on rakennettu myös haja-asutusalueille putkistoja. Tosin monilla kylillä on omiakin vedenottoa tai kaivoja.

Keskittymisestä seuraa, että yhteisvedenhankinnan tarve on lisääntynyt. Tällä hetkellä veden ottamisresurssit ovat niin niukat, että pelkkä pohjavesi ei enää riitä. Minkä tahansa kunnan kriisitilanne voisi aiheuttaa isoja ongelmia. Poikkeustilanteisiin ei ole varauduttu.

On pakko tehdä tekopohjavettä pintavedestä. Tällöin lopputulos riippuu pintaveden laadusta. Tekopohjaveden valmistaminen vaatii isoja maaperämuodostumia, käytännössä sora- tai hiekka- muodostumia. Esimerkiksi Vuonteelle pumpataan tällä hetkellä vuorokaudessa yli 10000 kuutiometriä pintavettä soran läpi suodattamaan Jyväskylän tarpeisiin.

Pintaveden laatu on heikentynyt: esimerkiksi raa-

Väestön määrän kehitys seutukunnittain vv. 2014-2030.

kavesilähteeksi kaavailulla Muuratjärvellä järvivesi on tummunut viimeisten 10-15 vuoden aikana ja näkösyvyys on pienentynyt huomattavasti. Samoin Vuonteen raakavesilähteenä käytetyn Kuusveden laatu heikkenee jatkuvasti. Veden tummumisen syiksi on arvioitu mm. happaman laskeuman vähentyminen, huuhtoutumien lisääntyminen valuma-alueelta ja ilmaston lämpeneminen, joka vaikuttaa mm. routakauden lyhentymiseen.

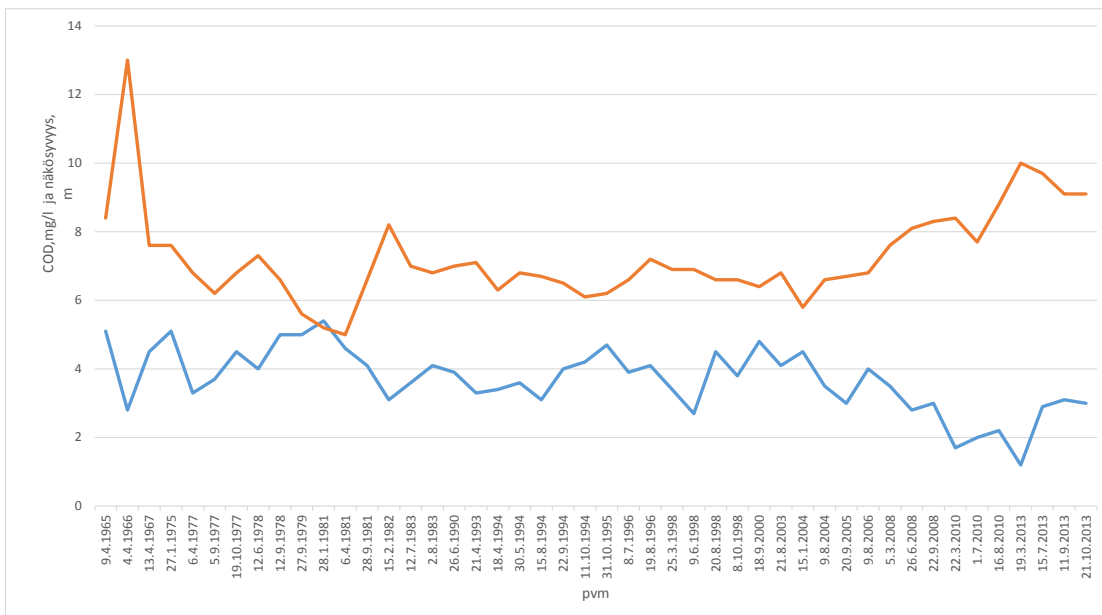
Kaikesta tästä seuraa, että monissa tapauksissa joudutaan harkitsemaan veden esikäsittelyä ennen maahan imeytystä ja ehkäpä vielä jälkikäsittelyäkin. Lisäksi joudutaan rakentamaan käsittelylaitoksia. Vedenkäsittelystä johtuen veden hinta nousee tulevaisuudessa. Olemmeko valmiita säästämään vettä nyt vai vaikuttaako vasta hinta kulutustottumuksiimme?

Jo tällä hetkellä Jyväskylän talousvedestä valtaosa on tekopohjavettä. Lisäksi mittavia tekopohjaviesihankkeita on vireillä Muuramessa ja Äänekoskella. Tapahtuuko Suomessa se mitä maailmalla

on tapahtunut eli joudumme siirtymään pullovesiin? Vai löytyykö uusista teknologisista innovaatioista ratkaisu veden laajamittaiseen käsittelyyn? Moni pohjavesialue on heikoissa kantimissa. Pohjaveden suojelussa on menty helposti muiden tarpeiden ehdoilla. Kun vettä juoksee hanasta, toisenlainen tulevaisuuskuva ei tule mieleen.

Mitä sitten pitäisi tehdä? Riittääkö enää veden säästäminen? Hyvä ratkaisu olisi esimerkiksi kaksoisvesijärjestelmä. Konkreettisesti tätä voisi kokeilla jollakin uudella asuinalueella, vaikkapa Kankaan alueella. Käytännössä se tarkoittaisi, että wc-pöntön huuhteluun voisi käyttää esimerkiksi sade- tai hulevettä, suihku- tai käsiinpesuvettä tai muuta juomakelvotonta vettä. Tällainen olisi helppo toteuttaa uudisrakentamisessa, jolloin se olisi myös varsin resurssitehokasta.

Usein kuulee sanottavan, että meillä on puhdasta vettä vaikka vientiin saakka. Pohjaveden suhteen tilanne voi näillä spekseillä näyttää tulevaisuudessa toisenlaiselta. Mitä luulet?

Muuratjärven kemiallinen hapenkulutus (COD mg/l, oranssi viiva) on lisääntynyt ja näkösyvyys (m, sininen viiva) on alentunut etenkin 2000-luvulla.

MAAKUNNAN TILA JA NÄKYMÄT

Keski-Suomessa asui vuoden 2015 lopussa 275 722 henkilöä. Vuoden aikana kasvua oli henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18 % ja työttömiä työnhakijoita oli 23 107.

ALUEEN VAHVUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

- + osaavaa työvoimaa tarjolla, työttömyyden kasvu pysähtynyt
- + hyvät aikuiskoulutusmahdollisuudet
- + teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden vientinäkömät valoisat
- + Äänekosken biotuotetehtaan rakentaminen aikataulussaan
- + runsaat metsävarat
- + useita isoja investointeja meneillään
- + kasvuhakuisia yrityksiä pk-barometrin mukaan yrityskannasta 40 %
- + matkailu edelleen hyvällä tasolla
- + alueellinen yhteistyö on kehittynyt hyvälle tasolle
- + vähittäiskaupan kasvu jatkuu
- + rakennemuutosalueet ovat uudistaneet tuotantorakennettaan
- + innovaatiokyvykyys on nousemassa
- + ennakoidun rakennemuutoksen suunnitelman muuntaminen toimintatavoiksi

- työttömyyden taso edelleen maan korkeimpia
- keski-suuren teollisuuden vähäisyys
- syöttöliikenteen tiestön kunto
- osaammeko käyttää mahdollisuudet hyväksi tehokkaasti, ryhdymmekö sanoista tekoihin

BAROMETRIEN NÄKYMÄT

Tilastokeskuksen julkaisemien tietojen mukaan Suomen talous on kääntynyt kasvuun, bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 0,5 prosenttia. Samanaikaisesti Nordean ekonomistit toteavat kasvun kääntyvän taantumaksi, mikäli ei tehdä oikeita toimenpiteitä kasvun lisäämiseksi. Molemmat ovat ilmeisesti ihan yhtä oikeassa. Kasvu tuskin tulee jatkumaan itsestään vaan kaikkien toimijoiden on kannettava vastuunsa elinkeinoelämän toimintaedellytyksistä. Talouskasvu ei kuitenkaan ole riippumaton siitä, mitä Euroopassa tai maailmalla tapahtuu.

Eija Heinonen

Kehitysjohtaja

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Keski-Suomessa näyttää usko elinkeinoelämän menestymiseen vahvistuneen edelleen syksyn 2015 katsauksen jälkeen. Elinkeinoelämän ja työllisyyden näkymät on nähty näin positiivisina viimeksi syksyn 2011 arvioinneissa.

Keski-Suomessa yleiset suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana ovat sekä teollisuuden ja rakentamisen että palveluiden osalta selvästi kirkastumassa. Keski-Suomen suhdanneodotukset ovat myös koko maan keskiarvoa myönteisemmät, todetaan Keski-Suomen Kauppa-kamarista EK:n suhdannebarometrin perusteella. Samoin todetaan Keski-Suomen liiton julkaisemassa Aikajanassa. Keski-Suomen yritysten liikevaihto kasvaa, vaikka koko maassa liikevaihto laskee. Jyväskylän seudulla kasvu on jopa koko maata ripeämpää.

Maakunta sukelsi lamaan muuta maata aiemmin ja näyttää myös nousevan siitä muuta maata aiemmin. Tämä selittyy Keski-Suomen tuotantorakenteella, joka painottuu investointituotteiden valmistukseen. Käänteestä parempaan on viitteitä myös Jämsän ja Äänekosken seuduilla. Keuruun seudulla liikevaihto on pysynyt erittäin hyvällä tasolla varuskunnan lakkautuksesta huolimatta. Loppuvuosi näyttää, kääntyykö yritysten liikevaihto kasvuun myös Joutsan ja Saarijärven-Viitasaaren seudulla. (Aikajana 1/2016.)

Kuukausi sitten julkaistu pk-barometri vahvistaa pk-yritysten osalta edellä kuvattua kehityskulkua. Pienten ja keskisuurten yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä Keski-Suomessa ovat tällä hetkellä varsin valoisat. Tuoreen yritysbaremetrin mukaan lähes kolmannes maakunnan pk-yrityksistä uskoo näkymien paranevan seuraavan vuoden aikana, ja yli 40 prosenttia barometriin vastanneista yrityksistä kertoo hakevansa kasvua. Suhdannenäkymät myös henkilökunnan

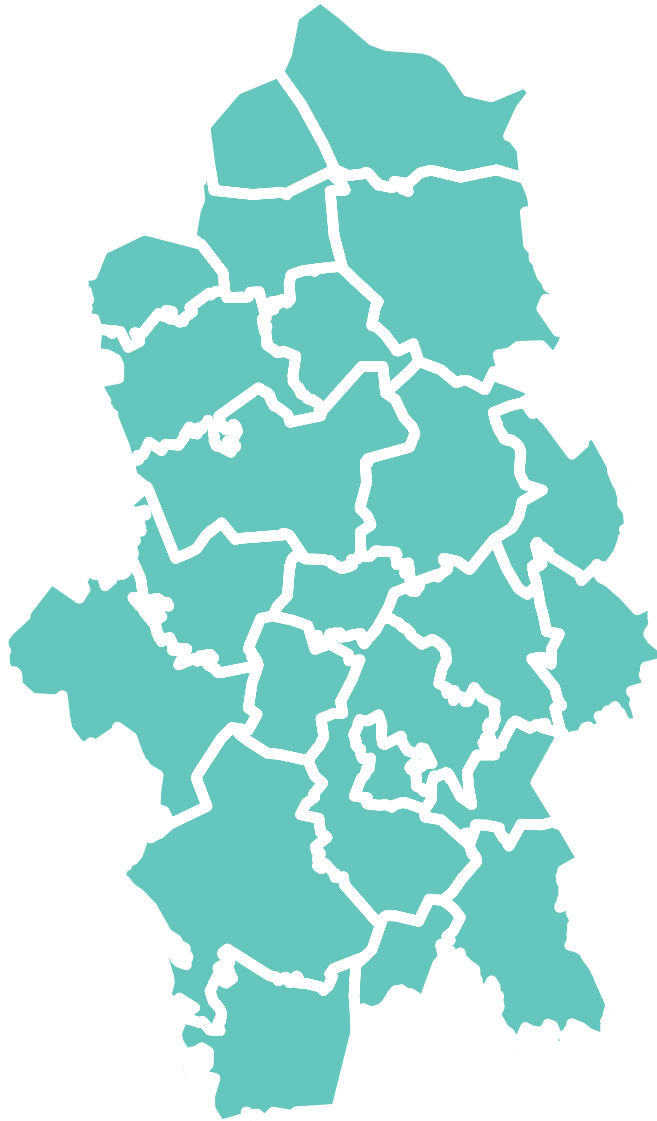
määrän suhteen ovat Keski-Suomessa hieman viime syksyä positiivisemmat. 18 prosenttia barometriin vastanneista pk-yrityksistä arvioi henkilökunnan määrän kasvavan ja 9 prosenttia pienenevän. (Pk-barometri 1/2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan työttömyys on kääntynyt laskuun. Työttömyyttä on alentanut pääasiassa lomautusten päättyminen. Sinänsä se on hyvä merkki ja ennakoi työvoiman kysynnän kasvua. Keski-Suomen asema suhteessa muihin ELY-keskusalueisiin ei työttömyyden osalta ole vielä parantunut, mutta uutiset ovat monia alueita myönteisempiä.

LIIKENNE

Biotuotelaiteinvestoinnilla on merkittäviä vaikutuksia koko maakunnan tie- ja ratayhteyksien parantamiseen. Valtio on myöntänyt biotuotetehtaan liikenneyhteyksien parantamiseen 138 miljoonaa euroa ja Jyväskylä-Äänekoski junaradan sähköistämiseen ja kunnostamiseen 20 miljoonaa euroa. Alemman tieverkon parannustoimenpiteet käynnistettiin jo viime vuoden puolella. Päällystetyn ja kunnostetun tiestön määrä oli yli kaksinkertainen viime vuonna vuoteen 2014 verrattuna. Yleissuunnitelma Nelostien kohentamiseksi Äänekosken kohdalla on valmistunut ja sitä jatketaan tiesuunnitelmalla tänä keväänä, Huutomäen eritasoliittymän kohdalla rakentaminen aloitetaan tämän vuoden aikana.

Jyväskylän lentoaseman alkuvuosi on ollut selvästi edellistä vilkkaampi. Aseman läpi on kulkenut lähes 12 000 lentomatikustajaa, ja kasvuprosentti on ollut Suomen kenttien kovin, 85 %. Kotimaan matkustajia kentällä kävi vuoden alusta helmikuun loppuun 9 691, mikä oli 65 % enemmän kuin viime vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana. Kansainvälisten matkustajien määrä oli 2089 eli kasvua oli 345 %. Alueen asiantunti-

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasaiteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

joiden mukaan lisääntymiseen on vahvasti vaikuttanut yritysten henkilöstön työmatkustus.

KIERTOTALOUS

Biokaasun tuotantoa biohajoavista jätteistä edistetään. Keski-Suomen ELY-keskus alueellisen jätesuunnitelman uusiminen käynnistetään ja hankkeen tueksi kootaan yhteistyöryhmä. Tavoitteena on lisätä biokaasun tuotantoa siten, että se luo edellytyksiä kannattavalle yritystoiminnalle.

Kunnallisilla jätteiden lajitteluvaihtoehdoilla lisätään kierrätettävän jätteen määrää. Eri toimijoita ja yrityksiä kannustetaan kehittämään toimintaansa uudelleenkäyttöä ja kierrätystä edistäviksi. Jatkossa huolehditaan siitä, että jätteiden kierrätyksen lisäämismahdollisuudet otetaan tehokkaasti käyttöön tukemaan yritysten yhteistoimintaa ja uutta yrittäjyyttä.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Yritysbarometrin perusteella pk-yritykset Keski-Suomessa aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta kehittämishankkeisiin ja yrityskauppoihin muuta maata rohkeammin. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on 17 %:lla Keski-Suomen pk-yrityksistä. EU-maat on selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla. Pienten ja keskisuurten yritysten usko talouden elpymiseen on vahvistunut myös valtakunnallisesti. Koko maan pk-yrityksistä 32 % arvioi suhdanteiden paranevan seuraavan vuoden aikana. Näkymiin vaikuttivat tiedot euroalueen elpymisestä ja odotukset viennin virkoamisesta. Myös kotimarkkinoiden tilanne näyttää muuttuneen parempaan suuntaan. Yritykset uskovat siihen, että työvoiman määrää voidaan jopa hieman lisätä, investointien lisääntyminen sen sijaan on epätodennäköisempää. Eteläisessä Keski-Suomessa suhdanneodotukset ovat muuta maakuntaa vaisummat, mikä voi Keski-Suo-

men Tämä voi johtua ainakin osittain erilaisesta yritysraakenteesta.

Teknolוגiateollisuuden vienti kääntyi laskuun v. 2014 lopussa ja lasku jatkui v. 2015 loppuun saakka. Keski-Suomen teknolוגiateollisuus on käynyt läpi viime vuosina rankan rakennemuutoksen: kapasiteettia on vähennetty ja alihankintaverkostoissa on tapahtunut isoja muutoksia. Teknolוגiateollisuuden henkilöstömäärä on noin 9 000 ja arvo noin miljardi euroa.

Metsäteollisuudessa liikevaihto kääntyi hienoiseen nousuun vuoden 2014 lopussa, mutta viime kesänä käyrät kääntyivät hienoiseen laskuun. Metsäteollisuus on kertonut hyvästä tuloksesta sellun ja kartongin osalta. Sahateollisuuden kilpailukyky on kuitenkin heikentynyt suhteessa Ruotsiin ja Venäjään. Metsäteollisuudessa työskentelee noin 3 200 henkilöä eikä alan henkilöstömäärä enää vähene. Viennin arvo on noin 1,2 miljardia euroa.

Puun kysynnän maakunnassa uskotaan vilkastuvan Äänekosken investoinnin ansioista jo ennen biotuotetehtaan käynnistymistä. Haasteena on puun liikkeelle saaminen, mikä edellyttää mm. metsänomistajien sukupolvenvaihdosten edistämistä ja panostamista metsän hoitoon. Puun käytön kasvu heijastuu myönteisellä tavalla laajasti metsäalan yritystoimintaan.

Kaupan alalla liikevaihdon lasku näyttää pysähtyneen, mutta henkilöstömäärä on vähentynyt edelleen. Vuoden 2016 aikana selviää miten kaupan aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa työllisyyteen. Kehitys Keski-Suomessa on ollut kuitenkin parempi kuin koko Suomessa. Kaupparakentaminen on vilkastumassa Keski-Suomessa. Henkilöstömäärä kaupan alalla on noin 9000.

Jyväskylän seudun kauppakeskityminen on näinä viikkoina pääkaupunkiseudun jälkeen Suomen vilkkainta, sillä pari päivää ennen vappua avattavan Seppälän uuden Prismän ja huhtikuussa avattavan Muuramen kauppakeskityksen rakennustyöt ovat loppusuoralla. Jämsässä on avattu uusi Tokmannin myymälä.

Palvelualoilla liikevaihdon kasvu on jatkunut vahvana. Henkilöstömäärä on viime vuosina pysytellyt noin 23 500:ssa.

Äänekosken biotuotetehtaan rakentaminen etenee rytinällä ja vauhdittaa alueen majoitusmarkkinoita. Suomalainen majoitus- ja relocationratkaisuja tarjoava Forenom etsii parhaillaan noin tuhatta uutta majoituskohdetta Äänekoskelta.

KIBS-aloilla kasvua on tullut viime vuosina noin 5 prosenttia vuodessa ja sama trendi näyttää jatkuvan. Alan henkilöstömäärä on kasvanut vuosittain noin 3 prosenttia ja on nyt 6 500.

Matkailun liikevaihto on kääntynyt kasvuun hyvän tapahtumakesän 2015 ansiosta. Henkilöstömäärä on laskenut ja sitä selittää voimakkaasti lisääntynyt vuokratyövoiman käyttö, joka ei näy tässä tilastoinnissa.

Himoksen kylpylähanke etenee ja muitakin matkailuhankkeita on vireillä maakunnassa. Keski-Suomessa järjestetään kesällä 2016 isoja kansallisia ja kansainvälisiä tapahtumia. Peurunka rakentaa uutta kerrostaloa.

Rakennusalan suhdanne on kääntynyt nousuun ja tilanne näyttää valoisalta myös lähivuosina isojen rakennuskohteiden takia.

Rakennusliike Skanska on kertonut 70 miljoonan investoinnista Jyväskylään. Syksyllä 2017 avatta-

van kauppakeskus Sepän omistajaksi tulee Lähi-Tapiola-ryhmä, joka muutenkin luottaa Jyväskylän seudun tulevaisuuteen, sillä se rakennuttaa parhaillaan vuokra-asuntoja Jyväskylään Mm. uusi keskussairaala, Jyväskylän Kankaan alue tuovat paljon työtä.

(Lähteenä käytetty mm. Aikajanaa 1/2016)

Maatilojen taloustilanne on yleisesti heikko; tilanne on huonontunut syksystä ja sen pelätään huononevan edelleen. Tuottajahintojen putoaminen ja korkeat tuotantokustannukset heikentävät tilannetta monin verroin enemmän kuin tukien maksuviiveet.

Lähiruuan ja luomun kiinnostus on edelleen kasvussa. Jatkojalostuksen, uudenlaisten markkinoiden ja asiakkuuksien merkitys kasvaa maatilojen menestystekijöinä. Maaseudun yritystoiminnassa on näkyvissä pieniä piristymisen merkkejä; yhteydenottojen ja rahoitushakemusten määrä on lisääntynyt alkuvuoden aikana.

Biokaasun tuotanto lisääntyy Keski-Suomessa. Mustankorkea Oy:n biokaasulaitos valmistuu 2017 kesällä. Laitoksen suunnitelmiin liittyy kahden tankkausaseman toteuttaminen. Laitos tuo lisää biojätteiden ja lietteiden käsittelykapasiteettia maakuntaan. Laukaassa selvitetään koe- luonteisena toimintana biodieselin valmistusta kananrasvasta. Biokaasua tuotetaan jatkossa myös Metsä Fibre Oy:n tulevan biotuotetehtaan mädätyslaitoksella.

Digitalous kasvaa maakunnassa vahvasti mm. kyberin, peliteollisuuden ja palvelutoiminnan siivittämänä. Alan osaajista on pulaa. Työvoimapula kohdistuu mm. koodareihin.

YRITYSRAHOITUS

Vuosi 2016 on käynnistynyt rahoituksen kysynnän

osalta viime vuotta rauhallisemmin sekä euro- että kappalemääräisesti. Vuonna 2015 yritysten kehittämisavustuksen kysyntä oli runsasta ja maakunnassa käynnistyi monia merkittäviä pk-yritysten investointihankkeita. Biotuotteisiin kytköksissä olevissa pk-yrityksissä oli sekä perinteiseen laitevalmistukseen että uusiin biojalosteisiin liittyviä hankkeita. Hanketunnusteluja on alkuvuonna ollut runsaasti. Rahoituksen riittävyys on v. 2016 vielä kohtuullinen ja erityisesti sitä suunnataan kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten hankkeisiin.

ELY-keskus rahoitti toimintaympäristötuella ” Kohti älykästä yritys ympäristöä - Valmistavan teollisuuden arvoverkkojen kehittäminen Keski-Suomessa” – hankkeen. Hankkeen toteuttajana on Jykes oy ja tavoitteena on kehittää ja uudistaa alueen alihankintaverkoston toimintamalleja.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Keski-Suomessa on tarjolla nuorta koulutettua työvoimaa, joten työvoimapula ei tule kasvun esteeksi. Osa työnhakijoista tarvitsee lisäkoulutusta, jotta osaaminen ja työmarkkinat saadaan paremmin kohtaamaan. Työnantajien kokemia rekrytointiongelmia on työ- ja elinkeinoministeriön rekrytointiselvitysten valossa ollut viime vuoden aikana kohtuullisen vähän. Alakohtaisia kapeikkoja kuitenkin on. Niistä on tarkempaa tietoa seurakuntien katsauksissa.

Rakennusalan hankkeet Keski-Suomessa ovat merkittävässä määrin työllistäneet alueen omaa työvoimaa. Kotimaisuusaste on hyvä esim. Äänekosken työmaalla. Joitain erityisosaajia on tarvittu muualta esim. hitsareita. Työmaamestareiden ja insinöörien lisäksi pulaa rakennusallalla on rakenne- ja infrasuunnittelijoista.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella työttömyys on laskenut vuoden vaihteesta sekä tammi- että helmikuussa. Työttömiä oli helmikuun lopussa 893 (-3,9 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Maakunta lukeutuu kuitenkin edelleen valtakunnan pahimpiin työttömyysalueisiin työttömien määrän ollessa 22 023. Työttömyysaste oli 17,2 %. Työttömyyden vähenemästä -773 kohdistuu lomautusten päättymisiin ja -120 muihin työttömiin. Kunnittain tarkasteltuna työttömyys väheni eniten Äänekoskella, Jyväskylässä, Laukaassa, Pihtiputaalla, Keuruulla, Saarijärvellä, Jämsässä ja Äänekoskella, Pihtiputaalla ja Keuruulla väheneminen kohdistui myös muihin työttömiin kuin lomautettuihin.

Ammattiryhmittäisessä tarkastelussa työttömyys laski eniten rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ryhmässä. Koulutusasteisessa tarkastelussa amk- ja yliopistokoulutuksen saaneiden kohdalla työttömyys lisääntyi alkuvuonna ja väheni kaikissa muissa koulutusasteissa. Eniten työttömyys väheni alkuvuonna aikana keskiasteen koulutuksen suorittaneilla, alemmalla ja ylemmällä perusasteella.

Työvoimapolitiittisissa palveluissa oli helmikuun lopussa 7 078 työnhakijaa, mikä on 200 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella oli 236 henkilöä enemmän kuin vuosi sitten.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen noussut. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys on laskenut vuodenvaihteesta noin viidellä sadalla.

JYVÄSKYLÄN SEUTUKUNTA

HANKASALMI, JYVÄSKYLÄ, LAUKAA, MUURAME, PETÄJÄVESI, TOIVAKKA, UURAINEN

Jyväskylän seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 181 334 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 1 674 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 17,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 15 202.

KESKI-SUOMI

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	○	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHVUUKSET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Teknolögiateollisuudessa alkoi vuoden 2014 aikana sen kaltainen kehitys, joka yhdessä Euroopan markkinoiden hitaan elpymisen ja euron heikkenemisen myötä antavat perustelua aihetta nÄhdä taantumaa hellittävÄn tÄmän vuoden aikana. Tulevaisuuden kasvu tulee perustumaan JyvÄskylÄn seutukunnalla perinteisten, mutta uudistumiskykyisten metsÄ- ja metalliteollisuuden vientituloihin. Toinen kasvun perusta löytyy kyberturvallisuuden, teollisen Internetin ja digitaalouden ratkaisujen liiketaloudellisista hyödyntÄmisistä. Tästä seurausena on ostovoiman kasvu, joka taas näkyy palvelujen kysynnän lisääntymisenä. JyvÄskylÄn vetovoimaisuus on alueen elinkeinoelÄmän kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden kannalta seutukunnan ehdoton vahvuus. JyvÄskylÄn asukasluku on kasvanut tasaisesti useana vuonna perÄkkÄin, mutta viime vuonna kasvu ylitti huomattavasti pitkän aikavÄlin keskiarvokasvun. Vetovoimaisuus yhdistettynÄ kaupungin hyvÄän koulutustarjontaan takaavat sen, ettÄ seutukunnan tulevaisuuden rakentaminen on valoisaa rakentaa.

Puolustusvoimien rooli seutukunnan tulevaisuuden kasvussa on merkittävÄ. Puolustusvoimat työllistÄÄ seutukunnalla jo noin 1 500 työntekijÄÄ. Tikkakosken varuskunta on kasvanut yhdeksi maan suurimmaksi varuskunnaksi.

Tulevaisuudessa teollisuuden tuotantokapasiteetin uudistaminen tapahtuu yhä enemmän digitaalisella tekniikalla, kuin investoinneilla uusiin koneisiin ja laitteisiin. Muillakin toimialoilla digitalisaation ennustetaan aiheuttavan merkittäviä muutoksia. Teollisen internetin, keinoÄlyn ja robotiikan suurimmat vaikutukset tuottavuuteen ovat vielä kokematta.

Keski-Suomen ja JyvÄskylÄn seutukunnan menestymisen edellytyksenÄ on vienti. Seutukunnan elinkeinoelÄmän suurin haaste lähivuosina on kyetÄ kasvattamaan alueen yrityksistä vientivetoisia, keskisuuria yrityksiÄ.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Vuodesta 2016 voidaan ennustaa tulevan JyvÄskylÄn seutukunnan elinkeinoelÄmälle

vuotta 2015 parempi vuosi. PÄÄtoimialojen (teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, rakentaminen ja muut palvelut) kehitys on kÄÄntynyt myönteiseksi. On varsin mahdollista, ettÄ tÄmän vuoden aikana JyvÄskylÄn seutukunnan teollisuuden liikevaihdon kehitys ylittÄÄ koko maan teollisuuden liikevaihdon kehityksen. Talouden kasvua selittävät teknolögiateollisuuden ja metsäteollisuuden kehitys sekä viennin kasvu, josta 80 prosenttia on metsÄÄ ja metallia (Keski-Suomen Aikajana 3/2015).

Teknolögiateollisuudessa viennin kasvu on jatkunut mm. Valmetin tilausten ansiosta. Tuulivoiman vaihdevalmistaja Moventas on laajentanut toimintaansa vuorovesivoimaan. Toiminnan suunnittelu, tuotekehitys ja valmistus tapahtuvat JyvÄskylÄssä. Konepajateollisuuden komponenttitoimittaja Komax Oy on laajentunut yritysostolla, saanut Puolustusvoimilta hyviä tilauksia, investoinut koneisiin ja tavoittelee markkinoita mm. Saksasta. Seutukunnan pk-yritysten kiinnostus jatkossa tulee suuntautumaan enemmän lähialueille eli Pohjoismaihin ja Eurooppaan.

JyvÄskylÄn asema yhtenä valtakunnan kyberturvallisuuden keskittymÄnÄ on vahvistunut. JyvÄskylÄ on Puolustusvoimien kyberpuolustuksen osaamiskeskus. JyvÄskylÄn yliopiston IT-tiedekunta perustaa Suomen ensimmäisen esineiden Internet tietoturvaan keskittävän laboratorion. PÄÄosin Keski-Suomen liiton rahoittamassa ja JyvÄskylÄn ammattikorkeakoulun toteuttamassa pk-yritysten kyberturvallisuuteen keskittävÄssä pilottihankkeessa luodaan niin ikÄän Suomen ensimmäinen kansallinen toimintamalli pk-yritysten kyberturvallisuuden arviointiin.

JyvÄskylÄn uskottavuus merkittävänä kyberturvallisuuskaupunkina sai lisÄpotkua, kun jÄtتىhtiö Airbus perusti viime vuoden lopussa puolustus- ja kyberturvallisuusyhtiö Airbus DS Finlandin. Perustetun yhtiön kotipaikka ja pÄÄkonttori on JyvÄskylÄ. Elisa Oyj perustaa kaupunkiin kyberturvallisuuden palvelukeskuksen, joka valvoo ja suojaa yrityksiÄ sekä julkishallintoa kyberuhkilta. TeliaSonera Oyj:llÄ on kaksi verkon valvontakeskusta, joista toinen on JyvÄskylÄssä ja toinen Ruotsissa. Yrityksen JyvÄskylÄn yksikkö on Helsingin jÄlkeen maan toiseksi suurin. Energiamittaukseen erikoistu-

nut Landis+Gyr tulee palkkaamaan lähivuosina kymmeniä työntekijöitä järjestelmä- ja laitekehitykseensä. Älykkäiden sähkömittausratkaisujen valmistaja Aidon Oy on valittu toimittajaksi Norjaan useaan projektiin, jotka käsittävät yhteensä 1,5 miljoonaa mittauspistettä. Kaupan alan liikevaihdon kehitys seutukunnalla on huomattavan korkealla tasolla verrattuna koko maahan. Osittain kaupan alan liikevaihdon kasvua selittää Jyväskylän vahva asema maakunnan ainoana isompana keskuksena, joka vetää puoleensa asiakkaita selvästi seutukuntaa laajemmalla alueella.

Rakennusalan yritysten näkymät ovat seutukunnalla varsin myönteiset ja alan yritykset suhtautuvat pitkästä ajasta optimistisesti tulevaisuuteen. Äänekosken biotuotelaitoksen lisäksi uusi keskussairaala, Kankaan alue, kaupparakentaminen sekä oppilaitos- ja opiskelija-asuntolarakentamisen lisäksi takaavat sen, että rakentajilla on mitä todennäköisemmin viimeistään vuoden loppupuolella kädet täynnä töitä. Mahdollinen Hippoksen alueen suurhanke toteutuessaan toisi myös paljon työtä rakentajille.

Jyväskylän seutukunnalla palvelualojen liikevaihdon kasvu on jatkunut lähes samaa tahtia koko maan kehityksen kanssa. KIBS aloilla liikevaihdon kasvu on pysynyt viime vuodet aika lailla vakiona kasvun ollessa vuositasolla noin viiden prosentin luokkaa. Alan hyvää kasvua selittää muun muassa yritysten toimintojen ulkoistukset.

Jyväskylässä aloittavien yritysten perustamisneuvonta ja jo toimivien yritysten kehittämis- ja rahoituspalvelut keskitettiin vuoden 2016 alusta yhteisiin toimitiloihin. Voimala Business Parkissa yrityspalveluja tarjoavat Tekes, Finnvera, Jykes, Jyväskylän Yritystehdas, Tuhansien Järvien Uusyrityskeskus, Ely-keskus, TE-toimisto sekä oppilaitokset.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Keskimäärin avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoon kuukausittain viime vuonna 1 230 kappaletta, joka tarkoittaa 8,4 prosentin kasvua vuoteen 2014 verrattuna. Osaavan työvoiman saatavuus on ollut seutukunnalla pääsääntöisesti hyvää johtuen korkeasta työt-

tömyydestä, jonka seurauksena työvoimasta on useilla aloilla runsasta tarjontaa

Rekrytointiongelmien kohdalla tilanne Jyväskylän seutukunnalla terveydenhuoltoalalla helpottui jonkin verran viime vuoden aikana ja tämän kehityksen voisi ennustaa jatkuvan myös lähitulevaisuudessa. ICT-alalla ammattitaito- ja osaamistarpeet ovat jatkuvan muutoksen kohteena. Jyväskylässä on joitakin alan ammatteja, joiden osaajista on pulaa. Näitä ammatteja ovat mm. web- ja multimediakehittäjät sekä ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät. Rakentaminen on hyvässä kasvuvauhdissa seutukunnalla ja rakennusalalla ja rekrytointiongelmia esiintyy työmaamestareiden ja insinöörien lisäksi rakenne- ja infrasuunnittelijoista.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Joulukuussa 2015 Jyväskylän seutukunnan työttömyysprosentti ensimmäisen kerran sitten helmikuun 2012 lakkasi nousemasta ja tämä antaa varsin lupaavia näkymiä vuodelle 2016. Maan suurimpien kaupunkien vertailussa helmikuussa 2016 Jyväskylän työttömyysprosentti (17,4 prosenttia) oli suurten kaupunkien vertailussa kolmanneksi korkein, taakse jäävät Lahti ja Tampere. Mikäli tarkasteluun otetaan mukaan myös suurten kaupunkien seutukunnat, niin siinä vertailussa Jyväskylän seutukunnan työttömyysprosentti myönteisestä kehityksestä huolimatta oli helmikuussa koko maan korkein (16,7 prosenttia). Viime vuonna yt-neuvotteluja oli lukumääräisesti jonkin verran edellisvuotta vähemmän ja niissä irtisanottiin työntekijöitä selvästi vuotta 2014 vähemmän.

Elinkeinoelämän myönteiset uutiset näkyvät työllisyydessä vasta korkeintaan vuoden loppupuolella. Seutukunnan teollisuuden henkilöstömäärän supistuminen pysähtyi viime vuonna ja kääntyi jopa kasvuun viime vuoden 2. ja 3. neljänneksellä. Julkisen sektorin korvaavien rekrytointien vähäisyys näkyy siten, että varsinkin korkeasti koulutettujen vastavalmistuneiden työllistyminen on vaikeaa.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvuvauhdissa näyttää hidastuneen. Pitkäaikaistyöttömiä Jyväskylän seutukunnalla oli helmikuussa 2016 lopussa 5392. Alle 25-vuotiaita työttömiä seutukunnalla helmikuun 2016 lopussa oli 2318.

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

JÄMSÄ, KUHMOINEN

Jämsän seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 23 877 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 305 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 18,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 977.

JÄMSÄN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	○	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	○	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jämsän seutukunnassa on menty viime kausi odottavassa tilanteessa, jossa taantuma on pysähtynyt, mutta kasvu ei ole vielä alkanut. Ilmassa on häivähähdys hennosta kasvusta ja signaaleja kuluttajien uskon palautumisesta on nähtävissä.

Elinkeinoelämässä ollaan edelleen varovaisia, vaikka avainyrityksissä on ollut investointihalukkuutta. Markkinoiden nopeaan elpymiseen tai suureen tuottavuusloikkaan ei uskota, mutta Hallin datapuiston ja Himoksen kylpylän strategisten kaavojen valmistumisen ja investointien käynnistymisen myötä virkistävää kasvua odotetaan 2017 alkupuolella. Rantaosayleiskaavojen vahvistuminen on purkanut loma-asuntorakentamisen patoutunutta kysyntää.

Työmarkkinoilla on haasteita edelleen ja työttömyysaste on korkea. Työpaikat ja työmarkkinoilla vapaana oleva työvoima eivät kohtaa, mikä on aiheuttanut haasteita osaajien rekrytoinneissa ja toisaalta hidastanut työllistämistä. Osaavan työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen helpottaisi yritysten tilannetta.

Kuntien talous on tällä hetkellä suhteellisen vakaalla pohjalla. Tuhlailuun ei ole varaa, mutta tarvetta toiminnan sopeuttamiseen ei ole lyhyellä tähtäimellä. Julkisen talouden kestävyysvajeen ei kuitenkaan nähdä helpottuvan. Valtion rahoitustarpeen uskotaan kasvavan, mikä kurjistaa kuntien tilannetta koko maassa. Julkisen rakentamisen osalta Jämsässä on paineita julkisiin tiloihin liittyvään laajempaan kokonaisratkaisuun. Kuhmoisten kunnassa julkinen rakentaminen painottuu korjausrakentamiseen. Merkittäviin logistiikkainvestointeihin kaivataan valtion osallistumista, sillä liikenneinfraan kohdistuva korjausvelka kasvaa.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Paperiteollisuudessa koko tuotannonala on muutospainoiden alla, vaikka alan talouskasvu onkin edellisvuoden tasolla. Printtimainonnan vähentämisen myötä painopaperin käyttö vähenee globaalisti ja vaikuttaa myös jokilaakson tehtailla erityisesti sanoma- ja aikakauslehtipaperin kysyntään. Hieno- ja tarrapaperituotannon markkinat kasvavat, mutta kilpailu kiristyy kun paperikoneita

muutetaan globaalisti tarrapaperikoneiksi. Kaikkien paperilaatujen tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat edelleen kielteisesti valuuttasuojaukset ja sellun hinnan kohoaminen. Paikallisesti tilanne on suhteellisen vakaa. Lomautuksia ei ole käytetty tuotannon sopeuttamiskeinona viimeisimmällä jaksolla. Alalla toteutetaan kannattavuusohjelmaa, jossa käydään läpi liiketoiminta-alueita kannattavuuden parantamiseksi.

Ilmailuteollisuudessa tilanne on vakaa. Patrian vähemmistöosuuden 49,9 % myymisen norjalaiselle Kongsbergille ennakoitaan lisäävän tilauksia Suomessa ja Jämsän Hallissa. Kauppa tukee Patrian liiketoimintaa kansainvälisillä markkinoilla sekä avaa mahdollisuuksia erityisesti huoltoliiketoiminnan, järjestelmätoimitusten ja ilmailuteollisuuden komponenttutuotannon alueilla Teollisuuden alihankintateollisuudessa / metallialan valmistavan teollisuuden kärkiyrityksissä tilauskanta on pysynyt kohtuullisena ja pientä piristymistä on ilmassa. Tuotantoon liittyviä investointeja on toteutettu / toteutumassa. Uutta työvoimaa ei ole pääsääntöisesti palkattu, mutta ovet ovat auki osaajille. Teollisuuden myönteiset uutiset ja Äänekosken biotuotetehtaan investointipäätös luovat uskoa tulevaisuuteen. Teollisuuden palveluyritysten toiminta-alue on laajenemassa paikallisesta laajemmaksi, mikä tulee vaikuttamaan alan työllisyyteen. Jos on matkusvalmiutta, on työtä.

Asuntomarkkinoilla on havaittavissa piristymistä ja kuluttajien luottamuksen vähittäisestä palautumisesta kertovat pientaloihin haetut rakennusluvut, asunonäyttöjen vilkastuminen ja myynnissä olevien pientalojen määrän lasku kolmanneksella. Loma-asuntorakentaminen on pysynyt vakaana ja rantaosayleiskaavojen vahvistuminen on purkanut patoutunutta kysyntää. Rakennusliikkeet eivät vielä viesti kasvusuhdanteesta, mutta tunnelma on odottava. Vuosittaisesta vaihtelusta johtuen käynnissä on pääasiassa saneeraustyömaita ja logistiikkaan liittyviä hankkeita. Uudisrakennushankkeista on talvikaudella käynnistynyt hoiva-alaan liittyvä hanke Jämsänkosken taajamassa. Kausivaihtelusta ja alan kilpailusta johtuen talotekniikan urakoita ei ole ollut tarjolla, mikä on vaikuttanut alan työllisyyteen. Alan ammattityövoimaa on ollut saatavilla hyvin, mutta kysynnän laajentumisen myötä ala saattaa lyhyellä tähtäimellä kärsiä työvoimapulasta.

Orastava kasvu ei ole vielä merkittävästi heijastunut matkailualan kysyntään, vaikka alan liikevaihto onkin tarkasteltavalla jaksolla kasvanut. Venäläisten matkailijoiden määrä supistui rajusti vuoden vaihteessa, mikä vaikutti liikevaihdon kehitykseen. Kotimaan matkailijat ovat paikanneet jonkun verran venäläisten matkailijoiden määrän laskua, mutta tekevät matkustuspäätöksiä entistä enemmän lyhyellä aikajänteellä ja sään perusteella, mikä on lisännyt matkailu yrityksissä jouston tarvetta. Matkailija ostaa edelleen halvempaa sekä tuotteissa että palveluissa. Himoksen kylpyläinvestoinnin käynnistymiseen liittyvät odotukset luovat uskoa tulevaisuuteen. Ammattitaitoisesta työvoimasta on ollut pulaa työn kausiluonteisuuden vuoksi.

Kivijalka- ja marketkaupassa väestön rakenteellinen muuttuminen vaikuttaa kuluttajakysyntään ja kauppojen toimintaedellytyksiin. Alaan liittyvät haasteet näkyvät työvoiman kysynnän puutteena, kivijalkakauppojen lakkauttamisina ja alan vaihtoina. Jämsän keskustan liiketiloihin on saatu jonkun verran uusia toimijoita. Marketkauppa voi hyvin.

Elintarvikealan haasteet jatkuvat, eikä suurta kasvua ole odotettavissa. Kotimaisessa kysynnässä halpuuttaminen, tuontielintarvikkeet ja kulutus kysynnän suuntautuminen halpoihin tuotteisiin syö yritysten kannattavuutta.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

TE-toimistoon ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrissä on seutukunnalla ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana suuria, jonkin verran vaikeasti selitettävissä olevia vaihteluita. Lisäksi myös kuukausittaiset suuret vaihtelut ovat olleet seutukunnalle leimallisia avoimien työpaikkojen määrissä.

Työvoiman saatavuus on ollut pääsääntöisesti hyvää. Jossain määrin rekrytointiongelmia on esiintynyt lääkäreiden, sairaanhoitajien, hitsaajien, maa- ja metsätalouskoneiden kuljettajien sekä siivoojien tehtävissä. Himoksen sesonkiluonteisiin kesätapahtumiin ammattitaitoiseen majoitus- ja ravitsemus alan työvoimaan on kohdistunut kysyntää tarjontaa enemmän. Jämsän seutukunnalla, kuten koko Suomessa, työvoiman suurempi liikkuvuus olisi toivottavaa.

Rakennetyöttömyyden ongelman yhtenä merkittä-

vänä ratkaisuna on uudelleen kouluttautuminen. Irtisanottujen koulutusmotiivi on yleensä kiinni siitä, millaiset näkymät uudelleentyöllistymiseen kouluttautuminen antaa. Teollisuudesta irtisanotuilla Keski-Suomessa on nyt poikkeuksellisen hyvä tilanne. Äänekoskelle tulevaan biotuotelaituksen logistiikkaketjuun tarvitaan satoja uusia työntekijöitä. Metsäalalle ennustetaan syntyvän valtakuntaan runsaasti uusia työpaikkoja sekä eläkkeelle siirtymisten vuoksi korvaavaa rekrytointia ja tähän työvoiman kysyntään Jämsän ammattiotopistolla on erinomainen kattaus tarjottavaksi alasta kiinnostuneille. Kysymys nyt ja tulevaisuudessa on siitä, kuinka työtä vaille jääneet irtisanotut työnhakijat saadaan kiinnostumaan ja hakeutumaan vaativiin metsäalan tehtäviin.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Jämsän seutukunnalla työttömyys kääntyi melko voimakkaaseen kasvuun vuoden 2012 jälkimmäisellä puoliskolla ja siitä alkaen työttömyys on kasvanut lähes jokaisena kuukautena verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan. Vuoden 2015 työttömyyden kasvussa myönteisenä kehityksenä on kuitenkin nähtävissä kasvun vauhdin selkeä hidastuminen.

Tämän hetken työttömyyden kehitys seutukunnalla, huomioon ottaen myös koko maakunnan työttömyyden kehityksen, näyttäisi olevan sen kaltaisen, että työttömyys kääntyy laskuun vuoden 2016 aikana, mahdollisesti jo vuoden ensimmäisen puoliskon aikana.

Työttömyyden kasvu viime vuoden aikana kohdistui selvästi miesten työttömyyden kasvuun. Naisten keskimääräinen kuukausittainen työttömyys viime vuonna jopa laski verrattuna vuoteen 2014. Miesten työttömyyden kasvun taustalla ovat seutukuntaa kohdanneet miesvaltaisten alojen merkittävät irtisanomistilanteet. Kaikista seutukunnan työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä viime vuoden lopussa oli reilu kolmannes. Vuoden 2014 työttömien nuorten kohdalla tapahtunut myönteinen kehitys ei valitettavasti jatkunut vuoden 2015 aikana. Seutukunnalla oli vuoden lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä enemmän, kuin kertaakaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden kasvua osittain selittää työvoimapalveluissa olleiden määrällinen, noin kymmenen prosentin lasku.

KEURUUN SEUTUKUNTA

KEURUU, MULTIA

Keuruun seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 11 827 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 113 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 789.

KEURUUN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	○	○	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHVUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Keuruun seutukunnan vahvuutena on sen elinkeinorakenteen monipuolisuus. Tämä on vähentänyt pitkittyneessä taantumatilanteessa alueen haavoittuvuutta, koska taantumankin aikana niin kielteiset kuin myönteisetkin vaikutukset kohdistuvat eri toimialoille eri tavoin. Yritysten liikevaihdon kehitys on ollut vuodesta 2010 alkaen merkittävästi koko maan yritysten liikevaihdon kehitystä parempaa. Vuoden 2012 huippuluvuista on tultu jonkin verran alaspäin, mutta liikevaihdon kehitys näyttää vakiintuneen vuoden 2013 loppupuolella varovaiseksi kasvuksi. Lähitulevaisuuden suhdan näkymät ovat kuitenkin edelleen varsin varovaiset. Äänekosken biotuotelaitoksen valmistuminen ensi vuonna tuonee työtä myös Keuruun seutukunnalle, varsinkin Multian metsäalan yrittäjille ja työntekijöille.

Keuruun kaupungilla oli hurja investointitahti viime vuonna ja melkein sama tahti jatkuu myös tänä vuonna. Kaupungin bruttoinvestoinnit olivat viime vuonna lähes 20 miljoonaa euroa ja tänä vuonna bruttoinvestoinnit nousevat lähes 15 miljoonaan euroon. Suurin yksittäinen investointikohde, 6,5 miljoonaa euroa, on Keuruun koulukeskuksen uudisrakennus. Lähitulevaisuudessa investointitarvetta ei enää näin mittavassa määrin tule olemaan, koska kaupungin ”suorituspaikat” ovat tämän vuoden jälkeen pääosin hyvässä kunnossa.

Rakennemuutosten aiheuttamat iskemät alueelle on paikattu hyvin, mutta Pioneerirykmentin loppumisen aiheuttaman työpaikkojen menetyksen korvaamisessa riittää töitä vielä tuleville vuosille. Kuitenkin rykmentin lakkauttamisen vaikutukset eivät ole olleet niin kielteiset, kuin mitä vielä muutama vuosi sitten pelättiin. Alueen yritysten ja julkisten toimijoiden tahtotila oman seutukunnan kehittämiseksi on hyvä, mikä antaa hyvät mahdollisuudet luoda Keuruun seutukunnasta entistä elinvoimaisempi alue yrittää, tehdä työtä ja asua. Tästä hyvänä esimerkkinä on jo yli vuosi sitten lakkautetun Pioneerirykmentin työpaikkojen korvaamiseksi keväällä 2012 käynnistetty +300 hanke. Hanke päättyi viime vuoden lopussa ja tuloksena oli monia positiivisia yritys uutisia, joista useita yritysaihioita on edelleen vireillä ja joista on lupa odottaa lähitulevaisuudessa myönteisiä uutisia. Alueelle sijoittuneet tai sijoittumista harkitse-

vat yritykset ovat ilmaisseet Keuruun seutukunnan parhaana kilpailuvaltina keskeisen sijainnin Suomen sydämessä. Lisäksi Keuruu on aina ollut kuuluisa kauneudestaan ja puhtaasta luonnostaan. Seutukunnalla on myös tarjottavana yritysten tämän päivän vaatimukset täyttäviä hyviä toimitiloja. Alueella eläköityy monia yrittäjiä, joten uusien jatkajien löytäminen on yksi lähivuosien haasteista. Valmiina olevat eläköityvien yritykset sekä seutukunnallisen kehittämissyhtiön aktiivinen tuki yritysten elinkaaren kaikissa vaiheissa luovat matalan kynnyksen yritystoiminnan aloittamiselle. Alkavien ja lopettavien yritysten määrät ovat säilyneet lähes entisellään, mutta eläköityvät yrittäjät voivat kasvattaa lakkaavien yritysten määrää merkittävästikin, mikäli jatkajia ei kyetä riittävästi löytämään.

Seutukunnan on väestökehityksen tappiollisuus. Kuitenkin viime vuoden aikana on ollut nähtävissä myös paluumuuttoa. Alueelta pois muuttaneita nuoria on halunnut muuttaa takaisin seutukunnalle perustettuaan perheen muualla, hankittuaan koulutuksen ja sijoittuaan työelämäänsä tai yrittäjiksi. Tosiasiana kuitenkin joudutaan pitämään sitä, että muuttoliike kohdistuu nyt ja tulevaisuudessa Suomen harvoin kasvu keskuksiin ja sen asian kanssa seutukunnan päättäjien, julkisen sektorin, yritysten ja kuntalaisten on elämänsä suunniteltava ja järjestettävä.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Seutukunnan metalliteollisuus on alihankintapainotteista ja pitkittynyt taantuma on väistämättä näkynyt yritysten tilauskannoissa. Toisaalta alueen metalliteollisuus on varsin kahtiajakoista; osalla yrityksiä on mennyt taantumankin aikana hyvin, mutta osassa yrityksiä on käyty selviytymiskamppailua. Kokonaisuudessaan metallialan kasvun odotetaan jatkuvan lähivuosina entisen kaltaisena. Alan kasvua tosin saattaa rajoittaa osaavan työvoiman saatavuus.

Hoiva-ala menetti useita kymmeniä työpaikkoja, kun Keski-Suomen sairaanhoitopiiri päätti lakkauttaa Juurikkaniemen sairaalan alkuvuodesta 2016. Ikääntyvä väestö kasvattaa hoiva-alan työvoimatarvetta entisestään.

Kaupun alan investoinnit ovat tuoneet alueelle lisää kävijöitä ja liikevaihtoa. Seutukunnalle on sijoittumassa uusia kaupanalan yrityksiä ja tämä

lisää myyntivolyymien kasvua. Ostovoiman kasvua on saatu myös lähikuntien asiakasvirroista, kauttakulkuliikenteestä sekä maahanmuutosta. Myönteinen uutinen on hotelli Keuruselän toiminnan alkaminen uudelleen tauon jälkeen. Matkailualan hyvistä uutisista ja positiivisesta vireestä kertoo myös esim. Keurusseudun Rantakartano Oy:n Pöyhölän toiminta sekä Siipirataslaivan liikennöinnin jatkuminen uusien toimijoiden myötä. Mielenkiintoinen uusi aluevaltaus on Metsähallituksen ja Motorsport Solutions Finland Oy:n välinen sopimus Keuruun entisen varuskunta-alueen tiestön käytöstä moottoriturheilun.

Entisen varuskunnan tiloihin on perustettu yksi Suomen suurimmista turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksista. Keskukseen on sijoittunut yli 500 turvapaikanhakijaa.

Keuruun seutukunnalle on sijoitettu yhteensä n. 650 turvapaikanhakijaa. Tällä joukolla on myönteisiä vaikutuksia alueen elinkeinoelämälle monin eri tavoin. Lisäksi vastaanottokeskuksilla on ylipäätään työntekijän työllistävä vaikutus. On vaikea sanoa, kuinka monelle turvapaikanhakijalle myönnetään lopulta turvapaikka ja kuinka moni heistä tulee jäämään pysyvästi Keuruun seutukunnalle, mutta pidemmällä tähtäimellä toiveissa on, että heillä olisi myönteisiä vaikutuksia myös mahdollisiin rekrytointiongelmien, eläkkeelle jäävien yrittäjien korvaamisiin sekä kestävyysvaajeongelmaan. Vastaanottokeskuksilla on paljon myönteisiä vaikutuksia, mutta myös ei pidä sulkea silmiään siltä, että turvapaikanhakijoiden kotouttaminen ei ole suinkaan ongelmaton.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

TE-toimistoon ilmoitettiin viime vuoden aikana uusia avoimia työpaikkoja noin 430. Tämä on jonkin verran enemmän kuin vuonna 2014. Huomioitavaa kuitenkin on, että suuriin paikallisiin Kehittämissyhtiö Keulink Oy:n järjestämiin rekrytointitilaisuuksiin on löytynyt runsaasti piilotyöpaikkoja. Yksittäisiä metalli- ja terveydenhuoltoalan rekrytointiongelmia lukuun ottamatta alueen työvoiman saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Toimialoista metalli, hoiva, metsä ja kauppa ovat olleet eniten rekrytoivia aloja.

Petäjävvedellä syksyllä aloitettu metsäkonekuljetajakoulutus antaa uuden lähikoulutusmahdollisuuden alueen asukkaille. Petäjäveden metsä-

alan koulutustarjontaa laajennetaan entisestään, joten myös Keuruun seutukunta tulee jatkossa saamaan tästä kaivattuja lähialueen koulutusvaihtoehtoja. Metsäala on seutukunnalla sellainen tulevaisuuden ala, jossa voi hyvinkin vielä olla odotettavissa työvoimapulaa.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Keuruun seutukunnalla on tehty vuosikautia runsaasti paikallista työtä työvoiman ja yritysten kohtaannon edistämiseksi. Isot rekrytointitilaisuudet, yritysten ja työntekijöiden tukitoimet irtisanomis-tilanteissa, työllisyshankkeet ja CV -pankki ovat omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, että alueen työttömyysaste on ollut Keski-Suomen seutukunnista alhaisin jo pitkään. Keuruun työttömyysaste on edelleen maan keskiarvon yläpuolella, mutta kuitenkin se on Keski-Suomen alhaisin ollen vuoden 2015 lopussa 15,8 prosenttia. Työttömyyden kehityksessä ilahduttavaa oli sen kääntyminen viime vuoden viimeisellä kolmanneksella laskevaksi verrattuna vuoden 2014 vastaavaan aikaan. Työttömäksi jääneiden koulutustaso oli pääosin keskiasteen koulutus. Palvelu- ja myyntityöntekijät, toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät ovat menettäneet viimeaikoina työpaikkoja. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana 10,1 prosenttia ja nuorisotyöttömyys 7,3 prosenttia. Työttömistä työnhakijoista 50 vuotta täyttäneitä on lähes puolet. Tämän ryhmän uudelleentyöllistyminen on varsin vaikeaa.

JOUTSAN SEUTUKUNTA

JOUTSA, LUHANKA

Joutsan seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 5 448 henkilöä. Vuoden aikana väki väheni 95 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 376.

JOUTSAN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	+
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	-	0	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHVUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Joutsan seutukunnan kuntatalouden tilanne taantumasta huolimatta on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Valtionosuusuudistus on ollut seutukunnalle myönteinen uudistus ja tulevan, tosin vielä kovasti keskeneräisen sote-uudistuksen, vaikutukset seutukunnalle varovaisen arvion mukaan ennakoitua olevan myönteiset. Joutsan kunnan yhteisö- ja kansalaisverotulot kasvoivat viime vuoden aikana. Useisiin muihin kuntiin verrattuna poikkeuksellinen, mutta varsin myönteinen ilmiö viime vuonna Joutsan kunnassa oli sosiaali- ja terveysalan menojen odotettua suurempi supistuminen.

Kunnan aikaisempaa paremmasta taloudellisesta tilanteesta kertoo myös käyttötalouden menojen pientyminen. Kunnan talous on nykyään hyvässä tasapainossa. Luhangan kunnan talous on ollut jo aiemminkin hyvällä tasolla ja on edelleen vakaalla pohjalla. Seutukunnan kuntien hyvä taloustilanne perustuu varovaiseen ja harkittuun talouden hoitoon sekä kuntien henkilöstömenojen optimaaliseen tasoon ja resurssien käytön järkevään kohdentamiseen.

Joutsan tulevaisuuden haasteena on väestörakenteen negatiivinen kehitys. Kunta ei ole ensisijaisesti muuttotappiokunta, vaan kysymys on syntyvyyden suhteesta kuolleisuuteen. Tällä on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan julkisiin palveluihin sekä ostovoiman kehitykseen. Luhanka ei ollut viime vuonna sen enempää muuttotappio kuin muuttovoitto kuntakaan. Väestörakenteessa ikärakenteen kehittyminen on kuitenkin myös Luhangan kunnan yksi merkittävimmistä tulevaisuuden haasteista. Kunnan väestöstä 65 vuotta täyttäneiden osuus on noin 40 prosenttia ja tämä merkitsee melko suurta työvoiman ulkopuolella olevien määrää suhteessa varsinaisen työvoiman määrään (huoltosuhde). Seutukunnalla tietoliikenne yhteydet eivät ole olleet parhaalla mahdollisella tasolla.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Seutukunnan suurin toimiala muodostuu palveluista ja toimialan tilanne pysyy lähitulevaisuudessa melko samankaltaisena. Teollisuudessa voidaan odottaa jonkin verran kasvua, jota mahdollisesti tulee siivittämään Äänekosken bio-

tuotelaitoksen rakennushanke. Biotuotelaitos tuo työtä seutukunnalle jo rakennusaikana. Tämä onkin seutukunnan yritysten liikevaihtoa ajatellen merkittävin myönteinen uutinen pitkään aikaan. Seutukunnan yritysten liikevaihdon kehitys on ollut laskeva aina vuoden 2013 alusta alkaen ja lasku on ollut selvästi koko maan yritysten liikevaihdon laskua voimakkaampaa. Yksittäinen merkittävin investointi seutukunnalla viime vuonna oli A Reponen Oy:n miljoonaluokan investointi Pohjois-Euroopan suurimpaan teräsputkien ja -palkkien 3d – laserleikkausjärjestelmään ja teollisuushalliin yhdessä Joutsan kunnan kanssa. Uusia työpaikkoja seutukunnalle voidaan odottaa lähinnä metalli- ja rakennusteollisuuteen. Asuntorakentamisen tilanne seutukunnalla on ollut hyvä.

Joutsassa ekokunta-ajattelun myötä biotalouden odotetaan olevan tulevaisuuden kasvuala. Kokonaan biopolttoaineilla toimivasta lämpökeskuksen rakentamisesta on tehty päätös ja sen rakentaminen alkaa tämän vuoden aikana. Biokaasun jake-luasema on jo aiemmin aloittanut toimintansa. Seutukunnan elinkeinoelämän etuna on sen monipuolisuus sekä logistisesti erinomainen sijainti nelostien läheisyydessä. Tästä hyvänä esimerkkinä on noin 1,5 vuotta sitten Leivonmäellä toimintansa aloittanut Jukolan Juustola, jossa valmistetaan ainoana Suomessa juustoa aidolla Cheddar – valmistusmenetelmällä.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Avoimia työpaikkoja seutukunnalla on kuukausittain ollut joitakin kymmeniä ja pääsääntöisesti niihin on löydyntä työvoimaa. Rekrytointiongelmia saattaa tulla esiintymään osaavasta työvoimasta metalli- sekä sosiaali- ja terveysalalla. Maatalouden sukupolvenvaihdokset tulevat koskemaan lähivuosina seutukunnalla yli sataa maataloustilaa. Jatkajien löytäminen maatalousyritystoimintaan tulee olemaan tulevaisuudessa seutukunnan yksi suurimmista haasteista.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Työttömyys kasvoi vielä vuoden 2015 aikana, mutta kolmen kuukauden aikana työttömyys kääntyi jopa laskuun verrattuna vastaaviin kuukausiin (helmi-, heinä- ja joulukuu). Keski-Suomen maakunnan seutukuntien välisessä vertailussa Joutsan seutukunnan viime vuoden lopun työttö-

myysprosentti 16,5 on toiseksi pienin, mutta valtakunnallisessa vertailussa kuitenkin varsin korkea. Työttömyyden kasvu kohdistui enemmän miehiin kuin naisiin.

Pitkäaikaistyöttömyyden kehitys seutukunnalla oli viime vuoden aikana myös aikaisempia vuosia maltillisempaa. Kaikista seutukunnan työttömistä yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita oli yli kolmannes. Nuorisotyöttömyyden kehitys sen sijaan oli varsin myönteistä. Alle 25-vuotiaiden työttömyys laski viime vuoden aikana yhdeksänä kuukautena ja vuoden lopussa jäätin plussan puolella verrattuna vuoden 2014 loppua. Nuorisotyöttömyyden kehitystä arvioitaessa on tosin todettava, että seutukunnalla nuorisotyöttömyyden piirissä on vain muutama kymmenen alle 25-vuotiasta.

Seutukunnalla ei ollut vuoden 2015 aikana merkittäviä irtisanomis- tai lomautustilanteita. Työttömyyden laskun esteenä t voi olla työttömien ikärakenne. Seutukunnan kaikista työttömistä työnhakijoista 53 prosenttia on yli 50 vuotiaita.

SAARIJÄRVEN- VIITASAAREN SEUTUKUNTA

KANNONKOSKI, KARSTULA, KINNULA, KIVIJÄRVI, KYJJÄRVI, PIHTIPUDAS, SAARIJÄRVI, VIITASAARI

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 30 845 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 450 henkilöllä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 21,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 748.

SAARIJÄRVEN-VIITASAAREN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	○	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan vahvuutena on eri kuntien erilainen ja monipuolinen yritysra-kenne. Kahdeksan eri kuntaa muodostavat sillä tavoin heterogeenisen kokonaisuuden, että se mahdollistaa seutukunnan yhteisten synergiaetujen hyödyntämisen. Seutukunnan kuntien, kehitysyhtiöiden ja yritysten on mahdollista linkittää eri elinkeinoelämän toimijoita toisiinsa, hyödyntää sisäistä alihankintaa ja verkostoitua entistä tiiviimmän yhteistyön tuloksena. Seutukunnan vahvuuksia ovat kylätoimikuntien aktiiviset roolit elinkeinoelämässä sekä vilkas kulttuurielämä, jotka vahvistavat seudullista identiteettiä, jolla taas on vaikutuksia työvoiman pysyvyyteen. Seutukunnan ainutlaatuisia vahvuuksia ovat myös alueellisen kehittämisen tueksi laaditut prosessiperusteinen toimintamalli ja seutustrategia.

Äänekosken biotuotelaitoksen rakentamisen aloittaminen viime vuonna oli pohjoista Keski-Suomea ajatellen merkittävin yksittäinen myönteinen uutinen. Biotuotelaitoksen välittömät vaikutukset alkavat näkyä alueella ensi vuoden aikana laitoksen valmistuttua. Uusi laitos luo seutukunnalle uusia työpaikkoja, ennen kaikkea puun logistiikkaketjuun ja sen toimivuuden takaamiseksi tarvittaviin palveluihin. Biotuotelaitoksen puunhankinta tulee kohdistumaan valtaosin pohjoisen Keski-Suomen alueelle. Puun korjuuseen on perinteisesti liittynyt vuodenaikojen vaihtelujen tuomat ongelmat ja biotuotelaitoksen puuntarpeen kasvu tulee näkymään mahdollisuutena vuodenaikojen tasaisempana hyödyntämisenä. Seutukunnan alueelle perustetaan puuterminaaleja, joihin tullaan varastoimaan puuta toimitettavaksi biotuotelaitokselle aikoina, jolloin puun korjaaminen metsistä ei ole mahdollista. Aika näyttää, mitä biotuotelaitoksen lopulliset välittömät vaikutukset, sivuainevirtojen hyödyntämisen ja jatkojalostamisen vaikutukset sekä muut hankkeen heijastusvaikutukset tulevat seutukunnalle merkitsemään. Joka tapauksessa kokonaisuudessa on kysymys useista sadoista työpaikoista. Varovaisen myönteisiä odotuksia on nostattanut myös alustavasti suunnitteilla oleva metsäteollisuuden jätti-investointi Kuopioon. Pohjoisen Keski-Suomen yhtenä haasteena on ollut tiestön huono kunto. Tilanne on kuitenkin nyt paranemassa.

Toinen seutukunnan tulevaisuuden haaste on

muuttoliikkeen suunnan muuttaminen. Seutukunta kokonaisuudessaan on muuttotappioaluetta, vaikka seutukunnalla onkin myös yksittäisiä kuntia, joissa muuttoliike on positiivinen. Seutukunnalle olisi oleellisen tärkeää kyetä säilyttämään vetovoimaisuutensa ja usko tulevaisuuden näkyymiin korkealla tasolla. Tulevat uudet työpaikat edellyttävät nykyajan koulutus- ja ammattitaitovaatimukset täyttäviä työntekijöitä. Nykyisen väestön lisäksi olisi oleellista saada uusia, vaativista työtehtävistä kiinnostuneita nuoria ja ammattitaitoisia työntekijöitä hakeutumaan seutukunnalle ja tarttumaan alueen koulutus- ja työmahdollisuuksiin.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Melko jyrkkä liikevaihdon supistuminen kesti aina vuoden 2014 loppuun saakka, mutta kääntyi jälleen nousuun vuoden 2015 alusta. Vuoden 2015 aikana seutukunnan yritysten liikevaihdon kasvu oli melko maltillista, ylittäen kuitenkin koko maan yritysten liikevaihdon kehityksen viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Elinkeinoelämän näkymät seutukunnalla ovat selvästi aikaisempia vuosia lupaavampia varsinkin metsä- ja biotalouden myönteisten uutisten vuoksi, mutta myös metalliteollisuudesta kuuluu parempaa. Kaskipuun suurinvestoinnin myötä Viitasaarelle tulee yksi Pohjoismaiden suurimmista ikkunatehtaista. Yritysten tilauskannat ovat kehittyneet myönteisesti, investoinnit ovat pitkästä aikaa kääntyneet metalli- ja puualalla kasvuun ja seutukunnalla on tehty uusia yritysten sijoittumispäätöksiä. Seutukunnan kohdalla biotalous tulee nähdä suurempana kokonaisuutena, myös esimerkiksi maatalouden hyödyntämisenä bioenergian tuottamisessa.

Seutukunnan yritykset ovat aktivoituneet hakemaan yritystukia eri lähteistä aikaisempaa enemmän. Esimerkiksi Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastolle jätetyistä koko maakunnan investointitukihakemuksista puolet on tullut Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalta. Yritysrhmien kehittämishankkeita tuetaan InnoVapriikki-hankkeen kautta saatavilla asiantuntijapalveluilla. Kehittämisyhtiö Witas Oy toteuttaa hankkeen yhteistyössä Kehittämisyhtiö Karstulan-seutu Oy:n sekä SSYP Kehitys Oy:n kanssa Teknologian tutkimuskeskuksen VTT Oy:n toimiessa pääyhteistyökumppanina.

Saarijärven kaupungin kehittämissyhtiö SSYP Kehi-

tys Oy, kiinteistöyhtiö SSYP Kiinteistöt Oy, Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto Poke ovat yhteistyössä luoneet Biotalouskampus-brändin, jonka alla Biotalouskampuksen kehittämistä viedään eteenpäin. SSYP Kehitys Oy, SSYP Kiinteistöt Oy sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK ovat myös luoneet yhteistyömallin, Esihautomon ja Yrityshautomon, joissa aloittaville yrityksille tarjotaan koulutusta, neuvontaa ja toimitiloja.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Avoimia työpaikkoja Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla on kuukausittain ollut vajaa sata. Seutukunnalla työvoiman kohtaanto-ongelma näkyy joidenkin alojen työvoimapulana. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla pulaa on ollut lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista, suuhygienisteistä, lähihoitajista ja kodinhoitajista. Esimerkiksi metallialalla on ollut jatkuvasti avoimia työpaikkoja, joita ei kuitenkaan ole saatu täytettyä paikallisilla työnhakijoilla. Kiinnostuneiden hakijoiden saaminen alan työvoimakoulutukseen on ollut hankalaa, vaikka koulutuksen jälkeen olisi tiedossa palkkatyö. Tämän ongelman avaaminen vaatii seudullista selvitystyötä. Sen sijaan monet koulutusalat vetävät hyvin opiskelijoita oppilaitosten normaalityönarjossa. Huoli onkin siinä, miten aloituspaikkojen karsinta ja leikkaukset vaikuttavat tulevaisuudessa tarjontaan alueella. 3D mallinnus- ja tulostus on yksi ala, johon seutukunnalla panostetaan sekä koulutustarjonnan että hankkeiden kautta. On myös nähtävissä, että alueen yritykset ja organisaatiot ovat alkaneet hyödyntää mm. tutkintotavoitteista koulutusta oman henkilöstönsä kehittämisessä.

Työvoiman kysyntä seutukunnalla tulee kasvanemaan metsä- ja biotalouden aloilla. Biotalousintituutissa on alkanut biotalouden kehittämiseen suuntaava agrologin ylempään ammattikorkeakoulutuskinnon opinnot. Poke investoi uusiin opetustiloihin, joissa tullaan opettamaan mm. metsätalous- ja kuljetusalan kaluston huoltoa ja hydraulikkaa, samoin investointeja on tehty logistiikka-alan kalustoon. Metsäalan valoisat tulevaisuuden näkymät ovat jo näkyneetkin alan koulutuksiin pyrkivien kasvavissa hakijamäärissä myös prosessipuolella sekä sähkö- ja automaatioalalla. Biotaloustehtaan rakennusvaiheeseen on lisätty koulutustarjontaa eri rahoitusvaihtoehtojen kautta, mm. telinerakentajan koulutus, teräs- ja

putkistohitsaajan koulutus sekä kahvila-, ruokailu- ja siivouspalveluiden moniosaajakoulutus. Tarvaalan biotalouskeskittymään on koulutuksen lisäksi tarkoitus synnyttää biotalousalan yritysten keskittymä kehittämään ja tuotteistamaan alan innovaatioita liiketaloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi.

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Seutukunnan työttömyys pysyi viime vuoden aikana edelleen valitettavan korkeana työttömyysprosentin ollessa vuoden 2015 lopussa 21,1 prosenttia. Työttömyyden kasvuvauhti hidastui vuoden aikana selvästi edellisvuoteen verrattuna ja varsinkin vuoden viimeisellä neljänneksellä työttömyyden kasvu oli jo varsin maltillista. On perusteltua olettaa, että myös Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla työttömyys kääntyy ensi vuoden aikana laskuun. Myös Kaskipuun Viitasaaren investointi tuo 70–90 uutta työpaikkaa, joka on merkittävä lisäys koko seutukunnan kannalta.

Pitkäaikaistyöttömiä seutukunnalla oli vuoden 2015 lopussa 928. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuoden kahden ensimmäisen kolmanneksen aikana melko voimakkaasti, mutta kääntyi selvään laskuun vuoden viimeisellä kolmanneksella. Työttömyyden rakenteen suurin ongelma piilee työnhakijoiden ikärakenteessa. Kaikista työttömistä lähes puolet kuuluu luokkaan yli 50-vuotiaat. Nuorisotyöttömyyden osalta tilanne voi joidenkin toimialojen kohdalla kehittyä jo lähitulevaisuudessa sellaiseksi, että nuorisotyöttömyys muuttuu nuorisopulaksi.

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

KONNEVESI, ÄÄNEKOSKI

Äänekosken seutukunnassa asui vuoden 2015 lopussa 22 391 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 349 henkilöä. Vuoden 2015 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 19,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 979.

ÄÄNEKOSKEN SEUTUKUNTA

TILANNE

	NYT	6 KK-	12 KK-
ELINKEINOELÄMÄ JA YRITYSTOIMINTA	+	+	++
TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄ JA RAKENNE	+	+	+

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (-) paljon heikompi

ALUEEN VAHUUDET JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

Äänekosken seutukunnan ensisijaiseksi vahvuudeksi voidaan todeta se, että alue on edelleen erinomaisen hyvä paikka metsäteollisuuden harjoittamiseen ja konkreettisena osoituksena tästä on Metsä Groupin viime vuonna tekemä Suomen metsäteollisuuden historian suurin, yli miljardin euron biotuotelaitoksen investointipäätös. Hankkeen rahoitusratkaisut ovat kunnossa, ympäristö- ja muut rakentamisen luvat on saatu ja viime vuoden keväällä aloitettu rakentaminen on edennyt suunnitelmien mukaisesti.

On arvioitu, että ensi vuonna valmistuva biotuotetehdas lisää Suomen viennin vuotuista arvoa 0,5 miljardilla eurolla. Tehtaan rakennusaikainen työllistävä vaikutus kaikkinsa on noin 6 000 työpaikkaa. Rakennustyömaalla tulee työskentelemään tämän vuoden toukokuun ja vuoden vaihteen välillä yhtä aikaa noin 2 500 työntekijää. Tämä määrä työntekijöitä luo seutukunnalle ja sitä laajemmallekin alueelle paljon kysyntää eri palveluille. Äänekosken kehitysyrityksen koordinoimana kaikille työntekijöille on jo hyvissä ajoin varmistettu majoituspaikka. Tehtaan toiminnan käynnistyttyä niin sanotussa arvoketjussa tulee olemaan noin 2 500 työpaikka, joista uusia on noin 1 500.

Laitoksen ympärille on suunniteltu ja rakentamassa biotuoteintegraatti eli tehdaskokonaisuus, jossa sellutehtaan ympärille syntyy sellua jalostavaa teollisuutta. Biotuotelaitoksesta ja sen sivuainevirtoja hyödyntävistä yrityksistä on lupa odottaa suuruudeltaan maailman luokan mittakaavan resurssiviisas biotalouskeskittymä. Logistisista syistä on aihetta olettaa, että sivuainevirtojen hyödyntämisestä syntyvä uusi yritystoiminta tulee tapahtumaan nimenomaan Äänekoskella, biotuotelaitoksen välittömässä läheisyydessä. Suomessa on biotaloudessa tehty jo pitkään uraa uurtavaa tutkimustyötä esim. VTT:llä ja lähivuosien aikana tulemme näkemään uusia innovaatioita mm. bioenergian, biopoltonesteiden, biokemikaalien ja biomateriaalien tuotannossa. Valtio on myöntänyt Metsä Groupin Äänekosken energiatukea biotalouteen liittyvien uusien investointien tarpeisiin 32 miljoonaa euroa. Hallituksen perusteluina tuen myöntämiseen olivat elinkeinoelämän uudistuminen, työllisyysnäkökymät ja kestävä kehitys. Investoinnit yhdessä biotuotelaitoksen kanssa

arvioidaan nousevan seutukunnalla noin 1,5 miljardiin euroon. Uuden tehtaan merkityksistä vähäisin ei ole myöskään useiden kymmenien miljoonien eurojen vuotuiset verotulot yhteiskunnalle ja kantorahatulojen kasvu yli maakuntarajojen. Biotuotelaitos investoinnilla on merkittäviä vaikutuksia seutukunnan tie- ja ratayhteyksien parantamiseen. Junaradan sähköistäminen kestää noin 2,5 vuotta. Sitä päästään rakentamaan tämän vuoden aikana. Töihin tarvitaan syksyllä sata työntekijää ja vilkkaimmillaan rataurakka työllistää vähän toistasataa työntekijää. Ratatyön kunnostus ei tule koitumaan vain biotuotetehtaan hyväksi, vaan kunnostettua rataa tulevaisuudessa voi hyödyntää myös seutukunnan toinen ylpeydenaihe, traktoreiden valmistaja Valtra.

Äänekoski on ollut viime vuodet lievästi muuttotappiokunta, mutta tilanne saattaa kääntyä muuttovoitoksi tulevina vuosina. Tulevan kaupunkiseutuanalyysin tueksi on jo valmistunut Äänekosken keskustan kehittämissuunnitelma. Tavoitteena on keskustan elävöittäminen nostamalla asunto- ja liikerakentamisen määrää, kasvattamalla palvelutuotantoa sekä lisäämällä eri toimijoiden yhteistyötä. Väestömuuton suunnan kääntymiseen myönteiseksi kehitykseksi voi edesauttaa niin Äänekosken, kuin Suolahdenkin asumiskustannusten edullisuus.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Äänekosken seutukunnan yritysten liikevaihto on laskenut huippuvuodesta 2010, mutta liikevaihdon kehitys on koko lailla pysynyt ennallaan vuoden 2012 nousevan kehityksen jälkeen. Seutukunta on viime vuosina kärsinyt teollisuuden rakennemuutoksista, mutta nyt seutukunnan elinkeinoelämän myönteiset tulevaisuuden näkökymät biotuotelaitoksen ja sen laajojen heijastusvaikutusten johdosta ovat koko Suomen seutukuntien kärkipäätä. Rakennustoiminta on kiihtynyt, palvelujen käyttö kasvanut ja uutta liiketoimintaa on lupa odottaa syntyväksi seutukunnalle lähivuosina merkittävässä määrin. Seudun vireystila on nousut kohisten ja usko tulevaisuuteen on aivan eri luokkaa, kuin mitä se oli muutama vuosi sitten. Biotuotelaitoshankkeen myötä on odotettavissa, että seutukunnan rakennus-, metalli- ja kuljetusalan yrityksillä on aidosti toteutettavissa olevia kasvumahdollisuuksia. Palvelualan yritykset, varsinkin majoitus- ja ravitsemusalalla, mutta myös monet muut palvelualan yritykset tulevat hyöty-

mään laajalla säteellä tehtaan työllistävästä vai-
kutuksista. Terveystuotteen palvelujen kysyntä
tulee kasvamaan ainakin rakennusaikana, mutta
todennäköisesti myöhemminkin seutukunnalle
syntyvien uusien työpaikkojen johdosta.

TYÖVOIMAN KYSYNNÄN NÄKYMÄT

Korkean työttömyyden seurauksena on työvoiman
saatavuus hyvällä tasolla. Alan rekrytointiongel-
mat koskevat lähinnä lyhyitä sijaisuuksia. Bio-
tuotelaiteyrityksillä ei ole hyvin lyhyitä
määräaikaista tehtäviä lukuun ottamatta esiinty-
nyt työvoimapulaa. Tähän syynä on se, että raken-
tajia työmaalle on tullut muualta Suomesta sekä
myös ulkomailta.

Työvoimaan kohdistuva kysynnän kasvu tulee lähi-
vuosina aiheuttamaan suuria odotuksia niin nuori-
so- kuin aikuiskoulutusten järjestäjille. Pohjois-
en Keski-Suomen ammattipistolla, kuten myös
Keski-Suomen maakunnan muissa alan oppilait-
oksissa onkin lisätty oppilaspääkääriä. Eniten
työvoimapulaa pelätään esiintyvän tulevaisuu-
dessa metsäkoneenkuljettajista ja puutavara-au-
ton kuljettajista. Alalle hakeutuvien opiskelijoi-
den määrä on kuitenkin viime aikoina lisääntynyt
selvästi ja tämä luonnollisesti johtuu nimenomaan
metsäalan hyvistä työllisyysnäköistä

TYÖTTÖMYYDEN MÄÄRÄN JA RAKENTEEN NÄKYMÄT

Äänekosken seutukunnan työttömyysprosentti
oli helmikuun lopussa 18,5 prosenttia, mikä on
edelleen todella korkea työttömyysaste. Työttö-
myyden kasvu näyttää kuitenkin taittuneen. Syynä
työttömyyden laskuun ovat biotuotelaiteyrityksen
rakennushanke ja sen heijastusvaikutukset, Valt-
ran tuotekehityksen ja teollisen internetin hyö-
dyntämisen tuloksena tullut menestys kansain-
välisillä markkinoilla sekä Keski-Suomen opiston
vastaanottokeskus.

Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi viime vuoden aikana
seutukunnalla huomattavasti. Kaikista työttömistä
enemmän kuin joka kolmas oli ollut yhdenjaksoi-
sesti yli vuoden työttömänä. Pitkäaikaistyöttömyy-
den ongelmat ovat osittain siirtyneet sosiaalipoli-
tiikan ongelmaratkaisujen puolelle.
Nuorisotyöttömyyden kehitys sen sijaan oli viime
vuoden aikana ilahduttavan myönteistä. Viime
vuonna nuorisotyöttömyys nousi ainoastaan kol-

men kuukauden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että
viime vuoden aikana nuorisotyöttömyyden määrä
laski yhdeksän kuukauden aikana verrattuna vuo-
den 2014 vastaaviin kuukausiin.

LISÄTIETOJA

Kehitysjohtaja Eija Heinonen
Keski-Suomen ELY-keskus
-358 0295 024 658
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KESKI-SUOMEN
**TULEVAISUUS
KATSAUS**
1|2015

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus